

T.C.
BİNGÖL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
DOĞU DİLLERİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

‘ABDÜ’L-‘AZİZ EL-MEKÂLİH
HAYATI VE ŞİİRİ

Fatma Zehra KAVAK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Ercan BARAN

BİNGÖL – 2024

T.C.
BİNGÖL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
DOĞU DİLLERİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

‘ABDÜ’L-‘AZİZ EL-MEKÂLİH
HAYATI VE ŞİİRİ

Fatma Zehra KAVAK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Ercan BARAN

BİNGÖL – 2024

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ	VI
TEZ KABUL VE ONAY	VII
ÖNSÖZ	VIII
ÖZET	IX
ABSTRACT	X
GİRİŞ	11
A. YEMENİN TARİHSEL ARKA PLANI	11
A. 1. Yemen'in Siyasi Tarihi	11
A. 2. Yemen'deki Çatışmalar	14
A. 3. Sosyal ve Kültürel Yönü	15
A. 4. Eğitim Sistemi	16
I. BÖLÜM	17
‘ABDÜ’L-‘AZİZ EL-MEKÂLİH.....	17
1. 1. Hayatı	17
1. 2. Eserleri	21
1. 2. a) Şiir Kitapları.....	21
1. 2. b) Edebî ve Fikrî Eserleri	22
II. BÖLÜM	24
‘ABDÜ’L-‘AZİZ EL-MEKÂLİH VE ŞİİRİ.....	24
2. 1. Edebi Kişiliğinin Bileşenleri	26
2. 1. 1. Çocukluk Yıllarının Edebî Kimliğine Yansımaları	27
2. 1. 2. Eğitim ve Okumaları	28
2. 1. 3. Kültürel ve Modern Fikrî Ortam	29
2. 2. Şiiri.....	30

2. 2. 1. Güreş Arenasındaki Boğanın Ağıtı	31
2. 2. 2. Yemenli (Elza'nın) Gözlerine	36
2. 2. 3. Büyük Hüzün Yıllıklarından	43
2. 2. 4. Çocukla Garip Şarkıcı	54
2. 2. 5. Yoksullukla İlgili Bir Diyalog	63
2. 2. 6. Bana Kim Rehberlik Edebilir?	69
2. 2. 7. Ayn Şems'in Kızına Mektup.....	76
2. 2. 8. Kuru Irmak Köprüsüne Bir İç Çekiş	84
2. 2. 9. Fas'ta Güneş Batıyor	91
2. 2. 10. Bağımsızlık Gününde Aden Limanı'ndaki Bir Emekçinin Mesajı	99
2. 2. 11. Rüyalar	103
SONUÇ	109
KAYNAKÇA	112
ÖZGEÇMİŞ	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek Lisans tezi olarak hazırladığım '*ABDÜ'L-AZİZ EL-MEKÂLÎH HAYATI VE ŞİİRİ*' adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlanmasına kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

05 / 11 / 2024

İmza

Fatma Zehra KAVAK

TEZ KABUL VE ONAY

BİNGÖL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Fatma Zehra KAVAK tarafından hazırlanan '*ABDÜ'L- 'AZİZ EL-MEKÂLİH HAYATI VE ŞİİRİ*' başlıklı bu çalışma, 05.11.2024 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda oy birliği ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Doğu Dilleri ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

TEZ JÜRİSİ ÜYELERİ (Unvanı, Adı ve Soyadı)

Başkan : İmza:

Danışman : İmza:

Üye : İmza:

ONAY

Bu Tez, Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun/...../2024 tarih ve sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Unvanı Adı Soyadı

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

‘Abdü’l-‘Azîz el-Mekâlih, modern Arap şiirinin önemli temsilcilerinden biri olarak edebi mirasıyla dikkat çeken bir şairdir. 1937 yılında Yemen’in İbb şehrinde doğan el-Mekâlih, eğitimi tamamladıktan sonra akademik kariyerine başlamış ve Yemen Üniversitesi’nde profesör olarak görev yapmıştır. Edebi kariyerine genç yaşlarda başlayan el-Mekâlih, kısa sürede Arap dünyasında tanınan bir şair olmuştur. Şiirlerinde sosyal ve politik temaları işleyerek Yemen’in tarihsel ve kültürel zenginliklerini yansıtan el-Mekâlih, geleneksel Arap şiirinin unsurlarını modern tekniklerle harmanlamasıyla da dikkat çekmiştir.

Bu çalışmada modern Arap şiirinin önemli temsilcilerinden biri olan ‘Abdü’l-‘Azîz el-Mekâlih’in hayatı, edebi çalışmaları ve şiiri ele alınmaktadır.

Çalışmamız iki ana bölümden oluşmaktadır. Giriş kısmında, Yemen’in tarihsel ve kültürel arka planı ele alınarak sosyal ve politik koşulları açıklanacaktır. Yemen’in zengin tarihi ve kültürel dokusu, el-Mekâlih’in eserlerinde önemli bir yer tutmaktadır. I. Bölüm’de, el-Mekâlih’in biyografisi ve edebi kariyeri incelenecek; onun yaşamındaki önemli dönüm noktaları üzerinde durulacaktır. Bu bölümde, el-Mekâlih’in gençlik yıllarından başlayarak olgunluk dönemine kadar olan süreçte yazdığı eserlere yer verilecektir. II. Bölüm’de ise, el-Mekâlih’in şiirlerinin tematik ve biçimbilim analizi yapılacaktır. Şairin şiirlerinden seçilen on bir ayrı şiir üzerinde kullandığı semboller, metaforlar, dil ve üslup özellikleri incelenecektir. Bu bölümde, el-Mekâlih’in on bir şiirindeki ana temalar ve bu temaların şairin genel dünya görüşüyle nasıl örtüştüğü ele alınacaktır.

Tez çalışmam boyunca bana destek olan ve yönlendiren danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Ercan BARAN’a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Onun değerli katkıları ve rehberliği olmadan bu çalışmanın tamamlanması mümkün olmazdı.

Bu çalışmanın her aşamasında manevi destekleriyle yanımda olan aileme ve arkadaşlarıma da teşekkürü bir borç bilirim. Onların sabrı, anlayışı ve teşviki, bu sürecin zorlu anlarında en büyük motivasyon kaynağım olmuştur.

Bu tezin, Arap edebiyatı ve modern Arap şiiri üzerine yapılan akademik çalışmalara katkıda bulunmasını temenni ediyorum.

12/08/2024

Fatma Zehra KAVAK

VIII

ÖZET

Tezin Başlığı: ‘ABDÜ’L-‘AZİZ EL-MEKÂLİH HAYATI VE ŞİİRİ
Tezin Yazarı: Fatma Zehra KAVAK
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Ercan BARAN
Anabilim Dalı: Doğu Dilleri ve Edebiyatı
Bilim Dalı: Arap Dili ve Edebiyatı
Kabul Tarihi:
Sayfa Sayısı : ... (ön kısım) + (tez) + (ekler)
Şiir, insanoğlunun var oluşundan bugüne önem arz etmektedir. İnsanoğlu şiire ehemmiyet atfetmekte ve duygularını şiirle ifade etmeye özen göstermektedir. Öyle ki okuması yazması olmayan insanlar bile şiirlerle duygularını ifade etmeyi tercih etmektedirler. Şiir, her toplumda mühim bir yere sahip olduğu gibi Arap toplumunda da önem arz etmektedir. Cahiliye Dönemi’nden beri şiir için Arapların divanı denmekte ve bu söz şiirin Arap toplumundaki kıymetini ortaya koymaktadır. Arap ülkelerinden olan Yemen’de de şiir önemlidir. Yemen’in değerli şairlerinden birisi de ‘Abdü’l-‘Azîz el-Mekâlih’dir. Bu çalışma, ‘Abdü’l-‘Azîz el-Mekâlih’in hayatı ve edebi eserlerini incelemektedir. el-Mekâlih, Yemen’in edebi ve kültürel sahasında önemli bir figür olarak kabul edilmekte ve şiirleriyle Arap edebiyatına önemli katkılarda bulunmaktadır. Çalışmada, el-Mekâlih’in şiirlerinin tematik ve üslupbilim analizi yapılmış, onun edebi mirası ve Arap edebiyatındaki yeri değerlendirilmiştir. el-Mekâlih’in şiirlerinde sosyal ve siyasal meseleler de işlenmekte olup, Yemen’in tarihsel ve kültürel zenginliklerini yansıtan anlamlar ve imgeler de bulunmaktadır. Şiirlerinde genellikle şiirin unsurlarını modern tekniklerle harmanlayarak, duygusal ve toplumsal bir içerik sunmaktadır. el-Mekâlih genç yaşında başladığı şiir hayatı boyunca önemli eserler vermiştir. Onun şiirleri, sosyal ve politik değişimlere ışık tutmakta ve edebi anlamda derinlik sunmaktadır. el-Mekâlih’in eserlerinin, gelecek nesiller için de önemli bir ilham kaynağı olacağı ve Arap edebiyatına olan katkılarının uzun yıllar devam edeceği öngörülmektedir.
Anahtar Kelimeler: Arap Edebiyatı, Yemen, Şiir, el-Mekâlih

ABSTRACT

Tezin Başlığı: Abdulaziz al-Maqaleh: His Life and Poetry
Tezin Yazarı: Fatma Zehra KAVAK
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Ercan BARAN
Anabilim Dalı: Oriental Languages and Literature
Bilim Dalı: Arabic Language and Literature
Kabul Tarihi:
Sayfa Sayısı : ... (ön kısım) + (tez) + (ekler)
Poetry has held significance for humankind from the dawn of existence to the present. People have continuously attached importance to poetry, carefully expressing their emotions through it. Remarkably, even those who cannot read or write have often chosen to convey their feelings in poetic form. Poetry occupies a prominent place in every society, including in Arab society. Since the Jahiliyyah Period, poetry has been referred to as the "diwan" of the Arabs, underscoring its value within Arab culture. In Yemen, one of the Arab countries where poetry is equally esteemed, 'Abd al-'Aziz al-Maqalih stands out as a distinguished poet. This study examines the life and literary works of 'Abd al-'Aziz al-Maqalih, recognized as a key figure in Yemen's literary and cultural sphere and as a significant contributor to Arabic literature through his poetry. In this work, a thematic and stylistic analysis of al-Maqalih's poems has been conducted, evaluating his literary legacy and his position within Arabic literature. His poetry addresses social and political issues, containing meanings and images that reflect Yemen's historical and cultural richness. In his work, al-Maqalih often combines poetic elements with modern techniques, presenting content rich in emotional and social depth. Since beginning his poetic journey at a young age, al-Maqalih has produced noteworthy works throughout his career. His poetry sheds light on social and political transformations, offering a profound literary depth. It is anticipated that al-Maqalih's works will continue to inspire future generations and make lasting contributions to Arabic literature for many years to come.
Keywords: Arab Literature, Yemen, Poetry, al-Maqaleh

GİRİŞ

Yemen, Arap Yarımadası'nın güneybatısında yer alan stratejik bir konuma sahiptir. Batısında Kızıldeniz, güneyinde Aden Körfezi ve Arap Denizi ile çevrili olan Yemen, kuzeyde Suudi Arabistan, doğuda ise Umman ile komşudur. Başkenti Sana olan ülke, tarih boyunca ticaret yollarının kesişim noktasında bulunmuş ve bu stratejik konumu nedeniyle pek çok medeniyetin ilgisini çekmiştir (Demir, 2012).

Yemen, tarih boyunca stratejik önemi, zengin doğal kaynakları ve köklü kültürel mirasıyla pek çok uygarlığın gelişim sahası olmuştur. Himyerî dili ve Müsned yazısı gibi kadim dil ve yazı sistemlerine sahip olması, Yemen'i Arap yarımadasındaki diğer kültürel alanlardan ayırır. Himyerî dili, günümüz Arapça ve Habeşçe dillerinin kökenine dair değerli bilgiler sunarken, Müsned yazısının Asur ve Babil yazı sistemlerine ilham verdiği düşünülmektedir. Yapılan arkeolojik kazılar ve bulunan kitabeler, Yemen'in dil ve yazı geleneği hakkında güçlü ve güvenilir kanıtlar sağlamaktadır (Dresch, 2000, s. 34-35).

A. YEMENİN TARİHSEL ARKA PLANI

A. 1. Yemen'in Siyasi Tarihi

İngiltere'nin dostluk ve barış anlaşmaları, sömürgecilik sürecinin ilk aşamasını oluşturdu. 31 Ocak 1839'da Aden'in işgal edildiği yıl Şeyh Ali el-İzîni el-Abdelih ile bir dostluk ve barış antlaşması yapıldı. Şubat 1840'ta İngilizler, Sultan Lahic b. Muhsin Fadli ve diğer yerel liderlerle anlaşmalar yaparak Aden'deki kontrolünü genişletti. Bu anlaşmalar, kabile liderlerine maaş bağlanmasını içeriyordu ve İngilizlerin bölgede kalıcı olmasını sağladı. 18 Haziran'da Sultan Ahmed b. Abdullah el-Fazlı ile yapılan sözleşme, İngilizlerin Aden'deki dağıtımlarını kabul etmeyen yasal olarak yayımlandı. Ancak Sultan Lahic, İngilizlerle iş birliğinin yapılmasını reddetti ve Fadli, İngilizlere karşı tavrını açıkça ifade eden bir mektup göndereceğini, İngilizlerin yazışmalarının kabul edilmeyeceğini belirtti ve Aden'in işgaline karşı halkın savunma hakkını koruyacağını söyledi. Bu mektubunda şu ifadeler kullanıldı: "*Gözlerinizi ve ellerinizi*

aşımıza dikmişsiniz; biz de sizi gözetliyoruz ve sizin taleplerinizi asla kabul etmeyeceğiz". (el-Haddâd, 2008, s. 147)

Sultan Lahic Muhsin Fadl, İngilizlerin Aden'i işgaline karşı mücadele etti. Bu nedenle İngiliz hükümeti, Sultan Lahic'e verilen maaşları keserek ona ekonomik karşı ambargo uygulamasına başladı, uzun bir süre sahil boyunca ticareti kısıtladı ve işgal için gereken koşullarda çalışmaya başladı. Sultan Muhsin Fadl, bu durumu kabul etmeyerek Aden'in geri toplanması için mücadeleye başladı. 1840 Kasım ayında, Sultan Lahic Fadl Muhsin, Sultan Ahmed b. Abdullah el-Fazli ve diğer yerel liderlerle birlikte İngilizlere karşı beş bin askerin katıldığı bir karşı saldırı düzenlendi. Ancak İngiliz topçularının yoğun ateşi nedeniyle saldırı başarısız oldu ve liderler, Cebel Hadîd'e kadar geri çekilmek zorunda kaldılar. Çatışma sonucu her iki tarafta kayıplar verdi. Bu çatışmaların sonucu olarak İngilizler, Lahic Sultanlığı'nın Abin Krallığı'na giden su yollarını da kapatarak daha geniş bir abluka uyguladı. Bu süreçte İngiliz hükümeti ile Lahic Sultanlığı arasında yaşanan çatışmalar, 1849'da imzalanan bir dostluk ve barış antlaşması ile son buldu. Bu anlaşma, Ekim 1849'da imzalandı ve İngilizlerin güneydeki etkinliklerini arttırdı ve İngilizlerin stratejik olarak önem verdiği Lahic Sultanlığı'nda siyasi nüfuz kazanmasını sağladı. (el-Haddâd, 2008, s. 148)

İngilizler 1867 yılında Sultan Abin Ahmed b. Abdullah el-Fazlı ile bir dostluk ve barış antlaşması imzaladı. Bu antlaşma, Sultan Ahmed'in İngilizlere karşı direnişine son verdi ve Aden'in gizli birimlerindeki İngiliz hâkimiyetini güçlendirdi. İngilizler, bu anlaşma ile güneydeki temelleri sağlamlaştırdı ve önemli bir adım daha atmış oldular. Nisan 1869'da İngilizler, Arap kabilelerinden bazı toprakları zorla satın aldılar ve Şeyh Abdullah b. Mehdi ile korunma anlaşmaları imzaladılar. Bu anlaşma, İngilizlerin, yerel liderlere ekonomik teşvikler karşılığında kendi güvenliklerini sağlama ticareti ve karşılığında Şeyh Abdullah'a otuz bin Maria Theresa Doları¹ ödendi. 1888 yılında, İngilizler Aden'in stratejik genişlemesini sağlamak için yerel liderlerle ek anlaşmalar yaptı. Bu genişleme, İngilizlerin hem ekonomik hem de askeri varlığını artırarak bölgedeki kontrolünü sağlamlaştırmasına neden oldu. (el-Haddâd, 2008, s. 149-150)

¹ İngilizlerin, bölgedeki krallıklara bağladıkları maaşın birimi olan gümüş para.

1904 yılında İngiltere ve Osmanlı İmparatorluğu, Yemen üzerindeki etkilerini sınırlamak ve güç paylaşımı yapmak üzere anlaşmalara vardı. Bu anlaşmalar, Yemen'in kuzey ve güney sınırlarında etki alanlarının belirlenmesini içeriyordu. 1923 yılında İngilizler, Yemen'deki kabilelerle yeni anlaşmalar yaparak Güney Yemen'deki kontrolünü pekiştirdi. Bu anlaşmalar, kabilelerin İngiliz himayesine girmesini ve onlara maaş bağlanmasını içeriyordu. İngiliz yönetimi, yerel yöneticilerle zorunlu anlaşmalar yaparak onları İngiliz himayesini kabul etmeye zorladı. Bu zorunlu anlaşmalar, emirliklerin İngilizlerin istediği şekilde hareket etmelerini sağladı ve yerel yönetimlerin, Aden Valisi tarafından verilen talimatlara uymalarını zorunlu kıldı. İngilizler, güneyde tam hâkimiyetlerini sağlamak amacıyla danışmanlar ve yöneticiler atayarak, tüm güney bölgelerindeki durumları yaymaya çalıştılar. İngilizler, bu federasyon yapısının güneydeki aralıklı hareketlerini bastırmayı hedefledi ve federasyonun kurulmasını, İngiliz yönetiminin kalıcı olmasını sağlamak için bir araç olarak kaydetti. 1930'lu yıllarda Yemen, Zeydi İmamlığı tarafından yönetilmekteydi. İmam Yahya, Kuzey Yemen'deki Zeydi kontrolünü güçlendirmeye yönelik reformlar yaptı. Ancak, bu reformlara rağmen Zeydi İmamlığı bu dönemde iç çekişmeler ve bölgesel baskılarla karşı karşıya kaldı. 1934 yılında, Yemen ve Suudi Arabistan arasında Cidde Antlaşması imzalandı ve bu anlaşma sınırların belirlenmesi ve iki ülke arasındaki gerilimin azaltılmasını sağladı. 1930'ların sonunda Yemen, artan siyasi istikrarsızlık ve dış baskılarla mücadele etti. (Lambert, 2008, s. 65-68)

Zeydi imamlığı 1940'ların başlarında Kuzey Yemen'deki yönetimini pekiştirmeye çalıştı. İmam Yahya'nın 1948'de suikasta uğramasının ardından İmam Ahmed yönetimi devraldı ve 1955'teki darbe girişimine rağmen İmam Ahmed gücünü korumayı başardı. 1962'de gerçekleşen devrimle Zeydi İmamlığı sona erdi ve Yemen Arap Cumhuriyeti kuruldu. Bu değişim, Yemen'in siyasi yapısında köklü bir dönüşüme yol açtı ve bölgesel müdahaleleri beraberinde getirdi. (al-Jbarat, 2021, s. 31-33)

Bu dönemde, Yemen Cumhuriyetçileri ve Zeydi İmamlığını savunanlar arasında bir iç savaş yaşandı. Mısır, Cumhuriyetçileri desteklerken Suudi Arabistan, Zeydi İmamlığını destekleyenlere yardım etti. Savaş, 1970'te bir anlaşma ile sona erdi ve Zeydi İmamlığını savunan güçler yeni hükümete entegre edildi. Güneyde ise İngiliz

etkisi 1967'de sona erdi ve Yemen Demokratik Halk Cumhuriyeti kuruldu. (Lambert, 2008, s. 61-66)

A. 2. Yemen'deki Çatışmalar

2009'daki çatışmaların kökeni, 1962'de Kuzey Yemen'de Albay Abdullah es-Sallal tarafından gerçekleştirilen darbeye kadar uzanır. Darbe ile İmamlık yönetimine son verilmiş, ancak Yemen iç savaşa sürüklenmiştir. Mısır Cumhuriyetçileri desteklerken, Suudi Arabistan Zeydi İmamları desteklemiştir. 1967 Arap-İsrail Savaşı sonrası Mısır'ın yenilgisi, Yemen'de Cumhuriyetçiler ve İmamcılar arasındaki çatışmaları sonlandırmış ve yeni bir iktidar paylaşımı anlaşması yapılmıştır. Ancak, 1977'de Devlet Başkanı Albay Hamdi'nin suikasta uğraması gibi olaylar, Zeydi kabilelerle hükümet arasındaki gerginliği artırmıştır.

2003'te Zeydi gruplar ile hükümet güçleri arasındaki gerginlik yeniden silahlı çatışmalara dönüşmüştür. Zeydiler, hükümeti ayrımcılık yapmak ve Suudi Arabistan ile birlikte saldırılar düzenlemekle suçlarken, Salih hükümeti de Zeydi isyancıları ve İran'ı Yemen'i istikrarsızlaştırmakla suçlamaktadır. 2004'te Husi lideri Hüseyin Husi'nin öldürülmesiyle çatışmalar yoğunlaşmış ve Husi'nin kardeşleri isyanı sürdürme kararı almıştır. Katar'ın arabuluculuk çabalarına rağmen çatışmalar, 2009'da şiddetlenerek devam etmiştir.

Yemen'deki çatışmaların mezhepsel, tarihsel ve politik arka planının yanı sıra, İran ve Suudi Arabistan'ın rolü de önemlidir. İran'ın Zeydi grupları desteklediği, Suudi Arabistan'ın ise Yemen hükümetini desteklediği iddiaları bulunmaktadır. Suudi Arabistan, Yemen'deki istikrarsızlığın bölgeye yayılmasından endişe duymaktadır. İran, Yemen hükümetine yönelik eleştirilerini artırırken, Yemen hükümeti İran'ı silahlı grupları desteklemekle suçlamaktadır. Bu durum, Arap Yarımadası'ndaki istikrarsızlığın artmasına neden olabilir. (Ayhan, 2009)

Yemen'deki çatışmaların tarihsel ve mezhepsel kökenleri, bölgedeki istikrarsızlığı derinleştiren ve çözümü zorlaştıran önemli faktörlerdir. İran ve Suudi Arabistan gibi dış aktörlerin müdahaleleri, çatışmaları daha da karmaşık hale getirmektedir. Yemen'in kronik sorunlarının çözümü, mezhepsel, politik ve ekonomik dinamiklerin dikkate alındığı kapsamlı bir yaklaşımı gerektirmektedir.

A. 3. Sosyal ve Kültürel Yönü

Yemen, kendine özgü kültürel birikimi ve köklü tarihî geçmişiyle Orta Doğu'nun zengin medeniyetlerinden biridir. Yemen'in toplumsal yapısı, aşiretler ve yerel liderler etrafında şekillenmiştir. Bu yapı, halkın toplumsal kimliğinin ve sosyal düzenin belirleyici unsurlarından biri olarak ortaya çıkmaktadır. Yüzyıllar boyunca süregelen aşiret gelenekleri, Yemen toplumunu güçlü bağlarla birbirine bağlamış, aynı zamanda toplumda belirli rollerin ve sorumlulukların dağıtılmasında etkili olmuştur. Bu toplumsal düzen, yerel yönetimlerin kurulmasında ve toplumun kendi içindeki dayanışma ağlarını geliştirmesinde önemli bir rol oynamıştır. (Arşivi, 1996, s. 7-9)

Yemen'in kültürel zenginliği, İslam dininin toplum içinde derinlemesine kök salmasıyla daha da belirginleşmiştir. Yemenliler, İslam'ın farklı mezheplerine bağlı olarak çeşitli dini topluluklar oluşturmuştur. Bu dini çeşitlilik, Yemen'in kültürel yapısına renk katmış ve sosyal yaşamın her alanında kendini hissettirmiştir. Camiler ve diğer dini merkezler, halkın sadece ibadet için değil, aynı zamanda toplumsal dayanışma ve bilgi alışverişi için buluşma noktaları haline gelmiştir. Yemen'deki kültürel kimlik, dini değerlerin güçlü bir şekilde içselleştirilmesi ve toplumsal dayanışma ile beslenmiştir.

Yemen'in kültürel yaşamı, halkın günlük rutinlerinde ve geleneklerinde belirgin hale gelir. Yemenliler için sosyal hayatın merkezinde yer alan kırsal gelenekler, evlilikten misafir ağırlamaya kadar her alanda kendini göstermektedir. Yemekler, geleneksel kıyafetler ve halk oyunları, Yemen kültürünün dışa yansıyan renkli unsurları olarak bilinir. Ayrıca, Yemen halkı, geleneksel el sanatları ve zanaatkarlık alanında da önemli bir birikime sahiptir. Kadim Yemen evleri, mimari estetiği ve sanatsal zenginliğiyle bu kültürel mirasın yaşayan birer örneğidir. (el-Mukremî, 1991, s. 72-74)

Yemen, tarih boyunca farklı medeniyetlerle etkileşimde bulunarak kültürel yapısını genişletmiştir. Bu etkileşimler, Yemen'in sanat, müzik ve edebiyat alanlarında da yeni gelişimlerin yaşanmasına katkı sağlamıştır. Özellikle ticaret yoluyla gelen yenilikler, Yemen'in kültürel dünyasını zenginleştirirken, toplumsal yaşamda da yeni ufuklar açmıştır. Yemen'in halk şairleri, öykü anlatıcıları ve yerel sanatçılar, topluma özgü anlatı biçimlerini ve kültürel imgeleri gelecek nesillere aktarmakta önemli rol oynamışlardır. (el-Mukremî, 1991, s. 86-87)

Yemen halkı, tarih boyunca çeşitli zorluklara karşı dayanışma ruhunu korumuş, toplumsal birlik ve beraberliği ön planda tutmuştur. Sosyal dayanışma ağları, özellikle kırsal kesimde güçlü şekilde varlığını sürdürmüş ve halkın birlikte hareket etmesini sağlamıştır. Yemen'in toplumsal yapısında, dış etkenlere karşı direnç ve dayanışma, halkın ortak kimliğini oluşturmuş ve güçlendirmiştir.

A. 4. Eğitim Sistemi

Yemen'in eğitim sistemi, tarih boyunca çeşitli değişim ve dönüşümlere uğramıştır. İslam'ın erken dönemlerinden itibaren Yemen, önemli bir eğitim merkezi olarak öne çıkmıştır. İslami eğitim kurumları, medreseler ve üniversiteler, Yemen'de eğitim hayatının temelini oluşturmuştur (Kılınç A. , 2015).

Modern dönemde ise Yemen'in eğitim sistemi, Osmanlı İmparatorluğu'nun yönetimi ve daha sonra İngiliz sömürge döneminin etkisiyle şekillenmiştir. 20. yüzyılın ortalarından itibaren bağımsızlık mücadelesi veren Yemen, 1962'de Kuzey Yemen'in ve 1967'de Güney Yemen'in bağımsızlıklarını kazanmasıyla birlikte eğitim alanında ciddi reformlara girişmiştir. 1990 yılında Kuzey ve Güney Yemen'in birleşmesiyle, eğitim politikaları da birleşik bir yapıya kavuşmuştur.

Ancak, Yemen'in eğitim sistemi, ekonomik zorluklar, siyasi istikrarsızlık ve iç savaşlar nedeniyle ciddi sıkıntılarla karşı karşıya kalmıştır. Okullaşma oranları düşmüş, okulların altyapısı zarar görmüş ve öğretmen yetersizliği gibi problemler baş göstermiştir (Kaya, 2020). UNICEF ve diğer uluslararası kuruluşların desteğiyle Yemen'de eğitim alanında iyileştirme çalışmaları yürütülse de, mevcut çatışmalar nedeniyle bu çabalar istenilen seviyede sonuç vermemektedir (Türkiye, 2020).

Sonuç olarak, Yemen'in coğrafi konumu, tarih boyunca stratejik önemini korurken, eğitim serüveni ise pek çok zorlukla mücadele etmek zorunda kalmıştır. Eğitim sistemindeki mevcut sorunların çözümü, Yemen'in geleceği için büyük önem taşımaktadır. Uluslararası toplumun desteğiyle, Yemen'in eğitim sistemi yeniden yapılandırılabilir ve genç nesillerin daha iyi bir gelecek inşa etmelerine olanak tanınabilir.

I. BÖLÜM

‘ABDÜ’L-‘AZİZ EL-MEKÂLİH

‘Abdü’l-‘Azîz el-Mekâlih, modern Arap şiirinin önde gelen isimlerinden biridir ve kariyeri boyunca birçok prestijli ödül kazanmıştır. Şiirlerinde vatan sevgisi, direniş, özgürlük ve sosyal adalet gibi temaları sıklıkla işler. Mekâlih’in şiirleri, Arap dünyasında geniş bir yankı uyandırmış ve geniş bir okuyucu kitlesine ulaşmıştır.

Şairin direniş şiirlerinde doğa sembollerinin kullanımı, siyasi baskı ve sansürden kaçınmasını sağlamakta önemli bir rol oynar. Sembollerin kullanımı, şiirlerin estetik değerini artırırken, okuyucuların şairin duygusal ve düşünsel dünyasına daha derin bir katılımını sağlar. Bu semboller, şairin vatan sevgisi, özgürlük arzusu ve adalet talebi gibi duygularını ifade etmesine yardımcı olur.

1. 1. Hayatı

Tam adı ‘Abdü’l-‘Azîz b. Şâlih el-Mekâlih olan şairimiz 1937 yılında, Yemen’in İbb şehrine bağlı el-Mekâlih köyünde doğdu. el-Mekâlih, çiftçilik yapan geleneksel bir ailenin çocuğu olarak yetişti. Ailesi ilim ve kültüre önem veriyordu. Babası Şâlih el-Mekâlih, bölgedeki bilinen birçok din adamındandı ve örf, adet bilen kültürlü biriydi. el-Mekâlih’in çocukluk dönemi, köydeki günlük hayatı gözlemleyerek geçti. Geleneksel bir ortamda, erken yaşta okuma yazmayı öğrendi. (es-Sa’îdî, 2003, s. 460)

İlk olarak babasının yönlendirmesi ile küçük yaştan itibaren okuma yazma eğitimi almaya ve Kur’ân-ı Kerim ezberi için *Küttab* adı verilen köy mektebine gönderildi ve kısa sürede hem okuma yazmayı öğrendi hem de Kur’an-ı Kerim’i ezberledi. Daha sonra, ailesi onu eğitime devam etmesi için başkent San’â’ya gönderdi. (el-Beydânî, 2006, s. 25,26)

‘Abdü’l-‘Azîz el-Mekâlih, altı yaşındayken, babasıyla birlikte köyünden başkent San’a’ya doğru yola çıktı. Gördüğü manzara karşısında şaşkınlık içinde kaldı; gördüğü her şey ona cehalet ve basitlikten uzak, büyük ve heybetli görünüyordu. Kendisi o günkü hisleri hakkında şöyle der: "*San’â’ya ilk girdiğimde öğle vaktine yakındı ve şehrin kuleleri bana iki asırdır gördüğüm bir çocukluk hayalini canlandırıyordu. Güneşin ışığı, pencerelerinden içeri süzülen ışıkla kaplı bu binalar,*

beni ruhumun derinliklerine kadar etkiledi ve bu yaşlı şehre ilk görüşte âşık olduğumu hissettim." (el-Mekâlih A.-A. , 1983, s. 34)

San'â'ya ulaştığında, el-Mekâlih, "el-Zumr" mahallesinde bulunan el-İrşad Medresesi'ne kaydoldu. Orada ilk eğitimini aldı, Kur'an-ı Kerim surelerinin çoğunu ezberledi ve hadis, fıkıh, muamelat, Arap dili ve gramer konularında eğitim gördü. Ayrıca, klasik şiirlerle birlikte bazı ezberlere odaklandı. Dördüncü ve beşinci sınıfa geldiğinde, öğrencilere eski ve modern hikâyeler anlatmak için oluşturulan özel sınıflarda eğitim gördü. (el-Mekâlih A.-A. , 1983, s. 36)

el-Mekâlih, babasının anılarıyla büyüdü. 1948 darbesinin başarısızlığının ardından babası darbeye destekten tutuklandı. Hucce'de cezaevinde olan babasına yakın olmak ve onu görebilmek için 12 yaşındayken San'â'dan ayrıldı. O dönemde, devrimcilerle ilgili pek çok şey öğrenmeye başladı. "Üçlü şehirler" olan Taiz, Aden ve Kahire'yi ilk kez bu dönemde öğrendi, babası cezaevindeyken de bu şehirlerarasında seyahat etmeye devam etti. Ayrıca bu süreçte devrimcilerin konuşmalarını ve mesajlarını merakla dinledi. Kahire ve Mesure'deki cezaevinde kalan birçok siyasi ve devrimci tanıdı. el-Mekâlih, onlardan etkilendiğini şu cümlelerle anlatıyor: *"Onları yakından görüyordum ve bazı konuşmalarına şahit oluyordum. Her ne kadar konuşmalarını anlamasam da onları istisnasız dinliyor ve konuşmalarını beğeniyordum. Bu zindanlarda kalmaları onların devrimci fikirlerini savunduklarının da bir göstergesiydi. Bu devrimciler gözümde birer melek gibi görünüyordu sanki. Onlar kelepçelerden kurtulup gökyüzünde seyre durmuşlardı."* (el-Mekâlih A.-A. , 1983, s. 35). Bu devrim kokusu ile büyülenmiş olan el-Mekâlih için şiirsel yetenek ve yaratıcılığının başlangıcı oldu.

'Abdü'l-'Azîz el-Mekâlih, ilk şiirsel düşüncelerini 1955'te yazmaya başladı. İlk şiirleri ve ilk eleştirel yazıları Sahîfetü'r-Riyâda gazetesinde yayınlandı. 'Abdü'l-'Azîz el-Mekâlih, edebi okumalarına ve yaratıcı yeteneklerini geliştirmeye başladı. Muhammed Abdülmelik el-Mütevekkil ve Abdullah b. Emin Nu'man ile birlikte yaptığı bir söyleşiyi uzun bir makale haline getirdi ancak dönemin sıkıntıları nedeniyle yazının yayımlanmasını istemedi. Çünkü bu yazıda, Zübeyri'nin Yemen'in ulusal ve kültürel dirilişi için ne kadar önemli olduğunu vurgulamıştı. Zübeyri, dönemin rejimine karşı güçlü bir muhalefet simgesi olarak görülüyordu ve Kahire'deki siyasi faaliyetleri, İmam'a karşı en büyük tehdit olarak algılanıyordu. (el-Mekâlih A.-A. ,

1983, s. 9). el-Mekâlih, 1960 yılında Sana'daki Daru'l-Muallimîn'den mezun olarak, öğretmenlik eğitimini başarıyla tamamladı. Aralık 1958'de, eğitim bakanlığı tarafından düzenlenen "Özgür Okumalar" yarışmasında birinci oldu ve bu ödül ona Mısır'a eğitim için bir gezi fırsatı kazandı. Kahire gezisindeyken, Mısır'ın gelişen ve modernleşen yapısını, tarihi ve kültürel mirasını inceledi ve edindiği bilgiler onu derinden etkiledi. Bu gezi onun, devrimcilerin önderi Zübeyri ile tanışmasına olanak sundu. Yardımcısı Numan ile beraber Zübeyri ile görüştü ve bu görüşme ona olan sevgisini derinleştirdi. (el-Mekâlih A.-A. , 1983, s. 9-10)

‘Abdü’l-‘Azîz el-Mekâlih devrim yapılmadan önce ders halkalarında çalıştı. Hucce'deyken aynı anda hem öğrenci hem de öğretmenlik yaptı. San'â'ya döndükten sonra başkent radyosunda çalışmaya başladı. 26 Eylül 1962'de devrimi duyuran Radyo Sana'da yayınlanan Yemen Devrim Bildirisi'ni okudu ve o zamanlar henüz 25 yaşında genç bir devrimci olan el-Mekâlih, günümüzde hâlâ Yemen halkı arasında dilden dile dolaşan bir şiir yazdı. (el-Cend, 2023)

عاش الشعب

...

سَلِمَتْ أَيْادِهِمْ بُنَاةُ الْفَجْرِ، عُشَّاقُ الْكِرَامَةِ

الْبَاذِلِينَ نَفُوسَهُمْ لِلَّهِ فِي (لَيْلِ الْقِيَامَةِ)

وَضَعُوا الرُّؤُوسَ عَلَى الْأَكْفِ، وَمَرَّعُوا وَجْهَ الْإِمَامَةِ

صَنَعُوا ضُحًى (سَبْتَمِيرٍ) الْغَالِي لِنَهْضَتِنَا عَلَامَةً

خَرَجُوا فَلَمْ تَبْيَسْ عَلَى أَفْوَاهِهِمْ شَمْسُ ابْتِسَامَةٍ

يَتَمَرَّدُونَ عَلَى الظَّلَامِ، وَيَبْصُقُونَ هُنَا نِظَامَةً

...

صعاء - ٢٩ . ٩ . ١٩٦٢

Yaşasın Halk

...

Yeni bir şafak kuran izzet âşıklarının,

Bu zor gecede kendilerini Allah'a adayanların,

Her şeyini feda edip İmameti yıkanların ellerine sağlık.

Değerli Eylül sabahını yeniden doğuşumuzun işareti yaptılar,

Çıktılar ve ağızlarındaki gülüşün güneşi solmadı

Karanlığa karşı geldiler ve buradaki sistemine tükürdüler

...

San'â' - 29.09.1962 (el-Mekâlih A.-A. , 1986, s. 112)

Bu şiir, el-Mekâlih'in vefatından birkaç yıl öncesine kadar Yemenli sekizinci sınıf öğrencilerinin müfredatının bir parçasıydı ancak bu şiir eğitim müfredatından çıkarıldı. (el-Cend, 2023)

Şair, 1964'te Milli Eğitim müşaviri oldu ve daha sonra Bakanlar Kurulu Sekreteri oldu. 1966 yılının yarısında 'Abdü'l-'Azîz el-Mekâlih eğitimini ilerletmek için Fransa'ya gönderildi ve orada altı ay kadar kaldı. (el-Mekâlih A.-A. , 1980, s. 54)

Yıl sonunda Kahire'ye giderek Uluslararası Arap Birliği Üniversiteleri'nde Yemen'i temsil etti ve burada lisans eğitimini tamamladı. 1970 yılında Kahire Üniversitesi'nden mezun oldu. Ardından 1973 yılında Ayn Şems Üniversitesi'nden "Çağdaş Yemen Şiirinde Tematik ve Sanatsal Boyutlar" konulu yüksek lisans tezi ile eğitimini tamamladı. 1977 yılında yine Ayn Şems Üniversitesi'nde doktora eğitimini tamamladı ve "Yemen'de Halk Şiiri" başlıklı teziyle doktora derecesi aldı. el-Mekâlih, doktora derecesini aldıktan sonra, Arap dünyasından önde gelen entelektüellerle

birlikte Mısır dışına seyahat etti. Kahire'den ayrılmadan önce, Cezayir'de öğretmenlik yapmak üzere vizesini hazırlamıştı. Ancak, Yemen'e geri döndü ve akademik alanda çalışmaya başladı. (ed-Dûdhî, 2023)

1978'de Camp David Anlaşması'na itiraz etmesi üzerine dönemin Cumhurbaşkanı Enver Sedat'ın kararıyla Mısır'dan sınır dışı edildi. Bunun üzerine Yemen'e dönen el-Mekâlih, 1982 yılında San'â' Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde Modern Edebiyat ve Eleştiri alanında öğretim üyeliği yaptı ve yaklaşık yirmi yıl boyunca Sana Üniversitesi Rektörü olarak görev yaptı. 40 yıldan fazla bir sürede de Yemen Araştırma ve Çalışmaları Merkezi'nin başkanlığını yürüttü. Kahire'de Arap Dili Akademisi'nde, İtalya'da Uluslararası Şiir Akademisi'nde ve Şam'da Arap Dili Akademisi'nde üye olarak bulundu. 1987 yılında profesörlük unvanını aldı. el-Mekâlih, akademik çalışmalarına katkıda bulunarak birçok yüksek lisans ve doktora tezine başkanlık etti. Çeşitli ödüller kazandı ve saygın görevlerde bulundu. (el-Hasmani, 2018, s. 30, 61)

Hayatının kalan bölümünü San'â'da geçirdi ve 1978'de Mısır'dan döndükten sonra 28 Aralık 2022'de vefat edene kadar şehri sadece bir kez terk etti.

'Abdü'l-'Azîz el-Mekâlih'in Aldığı Ödüller:

- 1986'da Lotus Ödülü'nü kazandı.
- 1980'de Aden'de Güney Sanat ve Edebiyat Madalyası'nı aldı.
- 1982'de Sana'da Sanat ve Edebiyat Madalyası'nı aldı.
- 2002'de Paris'te UNESCO Arap Kültürü Ödülü'nü aldı.
- 2003'te Fransa hükümetinden Birinci Sınıf Sanat ve Edebiyat Şövalye Nişanı'nı aldı.
- 2004'te Arap Eğitim, Kültür ve Bilim Örgütü'nden (ALECSO) Arap Kültür Ödülü'nü aldı.
- 2010'da Sultan b. Ali el-Uveys Kültür Vakfı'ndan Şiir Ödülü aldı.

1. 2. Eserleri

1. 2. a) Şiir Kitapları

- *Lâ Budde min San'â / San'â'dan Vazgeçmek Yok* (1971).

- *Ma'rib Yetekellemûn* / Marib Konuşuyor (1972).
- *Risâletu ilâ Seyf b. Zî Yezen* / Sef b. Zî Yezen'e Mektup (1973).
- İbn Züreyk el-Bağdadi'nin Sürgünü Üzerine Yemen Notları (1974).
- *'Avde Vaddah el-Yemen* / Vaddah el-Yemen'in Dönüşü (1976).
- *el-Kitâbetu bi Seyfi es-Sâir 'Alî b. el-Fadl* / Asi Ali b. el-Fadl'ın Kılıcıyla Yazmak (1978).
- *el-Hurûcu min Devairu es-Sâ'atu es-Suleymâniyye* / Süleymaniye Saati Çemberlerinden Çıkış (1981).
- *Evrâku el-Cesed el-Âide min el-Mevti* / Ölümden Dönen Bedenin Yaprakları (1986).
- *Ebcediyyetu'r-Rûh* / Ruhun Alfabetesi (1998).
- *Kitâbu San'â'* / San'â'nın Kitabı (1999).
- *Kitâbu Karye* / Köyün Kitabı (2000).
- *Kitâbu'l-Esdikâ'* / Arkadaşların Kitabı (2002).
- *Kitâbu Belkis ve Kasâidu li-Miyâhi el-Ehzâni* / Belkıs ve Hüzün Sularına Şiirler (2004).
- *Kitabu'l-Mudun* / Şehirlerin Kitabı (2005).
- *bi-Kurbi min Hadâiki Tâğûr* / Tagore'un Bahçelerinin Yakınında (2018).

1. 2. b) Edebî ve Fikrî Eserleri

- *el-Eb'âdü'l-Mevzû'îyye ve'l-Fenniyye li-Hareketi's-Şi'ri'l-Mu'âsır* / Çağdaş Yemen Şiirinde Tematik ve Sanatsal Boyutlar (1978).
- *Şi'ru'l-Âmiyye fi'l-Yemen* / Yemen'de Halk Şiiri (1978).
- *Kırâ'a fî Edebi'l-Yemen el-Muâsır* / Yemen'in Çağdaş Edebiyatında Okumalar.
- *Esvât min ez-Zemen el-Cedîd – Dirâsât fi'l-Edebi'l-'Arabiyyi'l-Muâsır* / Yeni Zamandan Sesler – Çağdaş Arap Edebiyatı Çalışmaları (1980).
- *ez-Zubeyrî Damîrû'l-Yemen el-Vatanî ve's-Sekâfî* / Zübeyri, Yemen'in Ulusal ve Kültürel Vicdanı.
- *Yevmiyyât Yemâniyye fi'l-Edeb ve'l-Fenn* / Edebiyat ve Sanatta Yemen Günlükleri.
- *Kırâ'ât fî'l-Edeb ve'l-Fenn* / Edebiyat ve Sanatta Okumalar.

- *Ezmetü'l-Kasîde el-Cedîde* / Yeni Şiirin Krizi (1981).
- *Kırâ'a fî Kütübi'z-Zeydiyye ve'l-Mu'tezile* / Zeydi ve Mu'tezile Eserlerine Dair Bir İnceleme.
- *'Abdü'n-Nâsır ve'l-Yemen: Fusûl min Târîhi's-Sevreti'l-Yemaniyye* / Abdülnasır ve Yemen: Yemen Devrimi Tarihinden Bölümler (1986).
- *Telâki'l-Etrâf* / Tarafların Toplanması.
- *el-Hevreş eş-Şehîd el-Mürebbi* / Şehit el-Meri'nin Savaşları.
- *'Amâlika 'inde Matla'i'l-Karn* / Yüzyılın Başında Devler.
- *el-Veche'd-Dâ'i', Dirâsât 'ani'l-Edeb ve't-Tıfl el-'Arabî* / Kayıp Yüz: Arap Çocuk Edebiyatı Üzerine Çalışmalar (1985).
- *Şu'arâ' min el-Yemen* / Yemen'den Şairler
- *Nukûş Ma'ribiyye; Dirâsât fî'l-İbdâ' ve'n-Nakdi'l-Edebî* / Ma'rib Yazıtları; Edebî Yaratıcılık ve Eleştiri Üzerine İncelemeler (2004).
- *Medârât fî's-Sekâfe ve'l-Edeb* / Kültür ve Edebiyatta Döngüler(2008).
- *Merâyâ'n-Nahl ve's-Sahra* / Hurma ve Çöl Aynaları (2011).
- *Zâkiretü'l-Me'ânî* / Anlamaların Hafızası (2018).

II. BÖLÜM

‘ABDÜ’L-‘AZİZ EL-MEKÂLİH VE ŞİİRİ

‘Abdü’l-‘Azîz el-Mekâlih’e göre şiir, belirli bir tanıma sığdırılmaz ve net bir şekilde ifade edilmesi zordur. O, gerçek şiirin soyut ve belirsiz bir dilde yazıldığını, bu nedenle kalıcı ve sanatsal bir eser haline geldiğini savunur. el-Mekâlih, şiirin tanımlanamaz doğası ve her zaman erişilmesi zor olan yapısıyla öne çıktığını belirtir. Şairin şiire yaklaşımı, dili ve müziği içeren iki ana unsura dayanır. el-Mekâlih, şairin belirli bir düşünce veya görüşü ifade etme yeteneğine sahip olması gerektiğini ve şiirin bu unsurlar üzerine inşa edilen bir yapı oluşturduğunu ifade eder. Onun şiir anlayışı, sanatı yaratma sürecine dair belirli bir vizyona dayanır ve bu vizyonda rüyanın yaratıcı bir rol oynadığı bir yapı söz konusudur. Sanat, yaratım süreci içinde bir hayal olarak değerlendirilir ve şiir, bu hayali yansıtan bir ifade biçimine dönüşür. (el-Mekâlih A.-A. , 1983, s. 14)

el-Mekâlih, geleneksel kaside yapısının simetrisine ve monoton ritmine eleştiriler yöneltir. Ona göre, bu simetri ve ritim, şiirin yaratıcı doğasını sınırlayan unsurlardır ve bu dönemde bir kasidenin dili okura ağır gelebilir, okurun anlamı kavramakta zorlanmasına neden olabilir (el-Akad, 1997, s. 12). el-Mekâlih, bu tür ifadeleri karmaşık dil yapısı olarak tanımlar ve şiirin ifade gücünün kaybolmaması gerektiğini savunur. el-Mekâlih’in eleştirileri, şiirin özgünlüğünü ve sanatsal değerini koruma çabasının bir yansımasıdır.

Şairin şiir tanımı, Arap ve Batı edebiyatındaki dar tanımlamalara sığmayacak geniş bir anlayışı ifade eder. Ona göre, gerçek şiir, Arap ve Batı edebiyatındaki geleneksel tanımların dışında, derin bir anlayış gerektiren özgün bir kavramdır. Şiirin, yalnızca belirli bir yapı veya biçime göre değil, içsel bir ruh ve anlam bütünlüğü çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiğini vurgular. Bu görüşe göre, şiir, biçimsel özelliklerden ziyade, derin anlam ve duygusal yoğunlukla kendini ifade etmelidir. (el-Mekâlih A.-A. , 1984, s. 65)

Şiir, el-Mekâlih’in gözünde ahenk ve anlamın birleşimidir. Kısaca ifade etmek gerekirse; şiir, şairin vicdanı ile toplumsal vicdan arasındaki bağlantıyı yansıtmalıdır. el-Mekâlih, şiirin toplumsal ve hayati bir etkinlik olduğunu savunur. Şiir, toplumun ve

yaşamın değişimleri ve hareketleri ile derin bir ilişki içindedir, sadece bir yankı değil; değişen ritimlere duyarlı insani bir faaliyettir. Bununla birlikte şiir, ritim ve ahengin ötesinde bir anlam taşıyan ve insanın ruhuna hitap eden bir sanattır.

Şairin yaklaşımı, şiirin derinliğini ve özünü arayan geleneksel tanımlardan uzaklaşarak, yüzeysel tanımların yetersiz kaldığını belirtir. Kendisi şöyle der: “*Ben, şiiri dar bir çerçeveye sığdıran tüm geleneksel tanımları reddediyorum*” (el-Mekâlih A.-A. , 1983, s. 19). Ona göre, şiir, kelimenin kimyasıdır ve modern tanımların birçoğu, şiirin derin anlamını tam olarak yansıtamamaktadır. Bu nedenle, şiiri tanımlama çabası, ritme dayalı sınırlamaları aşar ve şiirin özündeki yaratıcı gücü vurgular. Şiir, sözlerin kimyasal bir yapıya sahip olduğu ve kelimelerin bir araya geldiğinde derin anlamlar oluşturduğu bir anlatım biçimidir. Yazarın görüşüne göre, şiirin tanımı, onu yüzeysel tanımlardan ayırarak daha derin ve kapsayıcı bir anlam taşır. ('Usfûr, 2002, s. 38)

Şair, şiir anlayışında topluma ve hayatın gerçeklerine bağlılığı önemli bir yer tutar. Bu nedenle, el-Mekâlih, şiirde bağlılık konusuna büyük önem verir ve şiirin yalnızca dilsel bir etkinlik olmadığını, insanların dertleri ve sorunları ile ilgili olduğunu savunur. O, şairlerin yeni şeyler yaratması gerektiğine inanır ve şiirin var olan şeyleri taklit etmekten ibaret olmadığını vurgular. Şiirin Arap edebiyatında geleneksel ve statik bir yapıya sahip olduğunu, şiirin müzikal ritimlerden ve geleneksel vezinlerden kurtulması gerektiğini savunur. Şiir, kişisel bir ahenk bulmalı ve her şiir, kendi içindeki müzikle şekillenmelidir. Yazar, modern şairlerin geleneksel vezinleri kullanmadıklarını ve tamamen yeni bir ritim oluşturduklarını da ifade eder.

el-Mekâlih, mensur kasidenin sanat ve edebi ifade için yeni bir biçim olduğunu savunur. Onun düşüncesine göre, mensur kaside, klasik şiirin kısıtlamalarından kurtularak daha özgür bir ifade alanı yaratır. Bu yeni biçim, şairin duygu ve düşüncelerini daha etkili bir şekilde iletmesini sağlar. Ayrıca mensur kasidenin müzikal ritimlere sahip olması gerektiğini, ancak bu ritimlerin geleneksel kalıplarla sınırlandırılmaması gerektiğini savunur. Ona göre, her şiir, kendi içinde bir müzik yaratmalı ve bu müzik, şairin içsel dünyasının bir yansıması olmalıdır.

Şairin mensur kasideye olan yaklaşımı, geleneksel şiir anlayışından bir kopuşu temsil eder. O, şiirin sadece bir dilsel oyun olmadığını, aynı zamanda toplumsal ve bireysel gerçeklikleri yansıtan bir araç olduğunu vurgular. Bu nedenle, mensur kaside,

şairin hem topluma hem de kendisine dair bir ifade biçimi olarak ortaya çıkar. el-Mekâlih mensur kasideyi, klasik şiirin kalıplarından ve kısıtlamalarından kurtararak, daha geniş bir ifade alanı sunan bir biçim olarak görür. Bu yeni şiir biçimi, şairin içsel dünyasının ve toplumsal gerçekliklerin bir yansımasıdır. Mensur kaside, şairin duygu ve düşüncelerini daha özgür bir şekilde ifade etmesine olanak tanır ve bu nedenle şair tarafından önemli bir edebi araç olarak kabul edilir.

Yazarın mensur kasidelerinde dikkat çeken bir diğer unsur da dil ve üsluptur. Şiirleri, zengin imgeler ve metaforlarla bezenmiştir. Şiirsel anlatımın sınırlarını zorlayan el-Mekâlih, mensur kasideyi bir ifade aracı olarak kullanarak geleneksel şiir kalıplarını aşar.

Bu bağlamda, el-Mekâlih'in mensur kasideye dair eleştirel görüşleri, şiirlerinde somut bir şekilde vücut bulur. Şairin, bireysel ve toplumsal meseleleri işlerken kullandığı dil ve üslup, mensur kasidenin olanaklarını en iyi şekilde değerlendirir.

el-Mekâlih'in mensur kasidelerinde çeşitli şiirsel teknikler ve dil kullanımları öne çıkar. Bunlar arasında şunlar bulunur:

•İmge ve Metaforlar: Şairin dili, zengin imgeler ve metaforlarla bezenmiştir. Bu, şiirlerine derinlik ve çok katmanlılık kazandırır.

•Dilsel Yenilikler: el-Mekâlih, geleneksel şiir dilini modernleştirerek yenilikçi bir dil kullanır. Bu, şiirlerinin ayırt edici bir özelliğidir.

•Ritim ve Ses: Mensur kasidelerinde ritim ve ses unsurlarını ustalıkla kullanır. Bu, şiirlerine melodik bir yapı kazandırır ve okuyucunun dikkatini çeker.

el-Mekâlih'in yeni şiir biçimine sahip şiirleri, bu teknikler ve dil kullanımlarıyla, hem bireysel hem de toplumsal meseleleri etkileyici bir şekilde ele alır ve geleneksel şiir anlayışını modern bir perspektifle yeniden yorumlar.

2. 1. Edebi Kişiliğinin Bileşenleri

'Abdü'l-'Azîz el-Mekâlih'in edebi kimliği, Yemen'in tarihsel ve sosyo-politik çalkantılarının derin izlerini taşır. Özellikle Eylül ve Ekim devrimleri sonrası Yemen'in kuzeyindeki feodal yapının yol açtığı cehalet, açlık, ve güneydeki İngiliz sömürgeciliğinin baskıları, Mekâlih'in eserlerinde toplumsal adalet, direniş ve

özgürlük temalarını öne çıkarır. Şair, Yemen halkının acılarını ve özgürlük mücadelesini doğa sembolleri ve ustaca işlediği metaforlar aracılığıyla derin ve özgün bir dille ifade eder. Mekâlih'in şiirleri, sadece bir sanat ürünü değil, aynı zamanda halkın yaşadığı zorlukları yansıtan ve onların özgürlük arayışına destek veren güçlü bir sosyal bilinç taşır. Bu yönüyle, modern Arap şiirinde hem toplumsal hem de bireysel acıların ve umutların güçlü bir temsilcisi olarak öne çıkar.

Mekâlih'in şiirlerinde, şairin bilgi birikimi, dil kullanımı, psikolojik derinlik ve gözlem yeteneği, edebi üslubuna derinlik ve çok katmanlı bir anlam kazandırır. Şiirlerinde kendi yaşamındaki deneyimlerin, düşünsel birikimlerinin ve yaşadığı çevresel olayların estetik bir dille harmanlandığı görülür. Şairin bakış açısı, yaşadığı toplumsal ve duygusal deneyimlerle birleşerek, edebi üretiminde özgün bir estetik ve entelektüel birikim sağlar.

Mekâlih'in sanatsal yaklaşımı, klasik şiir anlayışının sınırlarını aşarak, şiirleri aracılığıyla toplumun dertlerine ve umutlarına duyarlı bir ifade yaratma amacını taşır. Şairin şiirsel bakışı, hem halkın ruhunu hem de yaşanan karmaşık sosyo-politik atmosferi sanatsal bir duyarlılıkla ele alır. Bu bağlamda, Mekâlih'in edebi mirası, Yemen'in toplumsal ve kültürel hafızasını modern Arap şiiri içinde temsil eden kalıcı ve ilham verici bir unsur olarak değerlidir.

2. 1. 1. Çocukluk Yıllarının Edebî Kimliğine Yansımaları

'Abdü'l-'Azîz el-Mekâlih'in çocukluğu, yoksulluk ve mahrumiyet içinde geçti; bu çocukluk, hüznün ve iyileşmenin zıtlıkları üzerine kurulmuştu. el-Mekâlih'in çocukluğunun ilk aşamaları, çevresindeki dünya ve insanları kavrama çabasıyla geçti. Şairin, kendi dünyasını algılamaya başladığı an, yaşadığı sıkıntıları ve hayatını etkileyen felaketleri yansıtıyordu. 'Abdü'l-'Azîz el-Mekâlih'in kendisi şöyle ifade eder: *"Eğer gerçekten bir şair olduğum doğruysa, bu, hüznün sayesinde olmuştur. Bu solgun nehri çocukluğumdan beri gördüm ve durgun sularında yıkandım. Onu annemin gözlerinde, kardeşlerimin gözlerinde ve sonra okulda, sokakta ve hapis hanedeki arkadaşlarımla yüzlerinde okudum."* Bu acılarla birlikte el-Mekâlih, yoksul mahallelerdeki sefalet manzaraları, Yemen devriminden gelen yankılar ve çocukluk döneminin zorluklarıyla karşılaştı. Okulda, sokakta ve evde onu çevreleyen

toplumsal sefaleti ve zorlukları gözlemledi. Bütün bunlar onun ruhunda derin bir hüznü bıraktı ve kendisini devrimci bir ruhla donattı. “*Eğer bir devrimci olacaksam, bu, çocukluk dönemimde yaşadığım zorlukların bir sonucudur.*” der el-Mekâlih. (el-Mekâlih A.-A. , 1978, s. 5)

el-Mekâlih, bir çocuk olarak yaşadığı zorlukların üstesinden gelmeye çalışırken, Yemen’deki devrimci mücadeleye ilgi duymaya başladı. Henüz genç yaşında, Yemen halkının özgürlük mücadelesinin simgelerinden biri olan 1948 devrimiyle tanıştı. Bu devrim, onun ruhunda derin bir devrimci duyguyu uyandırdı ve Yemen halkının bağımsızlık mücadelesine olan bağlılığını artırdı.

Yemen devrimlerinin etkisiyle dolu olan bu çocukluk, el-Mekâlih’in ilerleyen yaşlarında devrimci bir kişilik geliştirmesine neden oldu. O, Yemen’deki devrimci mücadeleye katılmak için hazır ve özgürlük, bağımsızlık ve onur arayışında öncü bir figür haline geldi.

2. 1. 2. Eğitim ve Okumaları

el-Mekâlih’in bilimsel eğitimi ve edebi meselelerdeki çalışmaları, özellikle üniversite ve yükseköğrenim dönemi boyunca Mısır Arap Cumhuriyeti’nde geçirdiği en önemli evrelerden biridir. Bu süreç, eleştirel bakış açısının şekillenmesine doğrudan katkı sağlamış ve şiirsel pratiğe de zemin hazırlamıştır. Kendisine eleştirinin sebebi sorulduğunda verdiği cevap şuydu: “*Eğitimimde, İslam’ın kişilik üzerindeki etkilerini inceledim ve kültürel temellerin kurulmasına yoğunlaştım*” (el-Mekâlih A.-A. , 1983, s. 96). Bu süre zarfında, eleştirinin bilgi ve ilimle ilişkisini araştırma fırsatı buldu ve modern akademik derslerde edebiyat ve eleştiri alanındaki öncü isimlerle sıkı bir bağ kurdu. Salâh ‘Abdussabûr (1931-1981), Ahmed ‘Abdu’l-Mu’tî Hicâzî (1935-), Câbir ‘Asfûr (1944-2021), Nizâr Kabbânî (1923-1998), Adonis (1930-), ‘İzzeddîn İsmâ’îl (1929-2007), Amal Dunkul (1940-1983), ‘Abdulvahhâb el-Bayâtî (1926-1999), Muhammed ‘Afîfî Matar (1935-2010), Ahmed Bahâeddîn (1927-1996), Faruk Şûşa (1936-2016), Sâmî al-Dürûbî (1921-1976), Muhammed İbrahîm Ebû Senna (1937-2024), ‘Abdulkâdir el-Kat (1916-2002), ‘Abdulğaffâr Mekkâvî (1930-2012), Faruk Hurşîd (1928-2005), ‘Abduttevvâb Yûsuf (1928-2015), ‘Alî Ahmed Bâkesîr (1910-1969), ‘Abdalmun‘im Tilîmah (1937-2017) gibi önemli kültürel hareketin sembol isimleriyle ilişki kurdu ve eserlerinden etkilendi. (Bedârî, 1990, s. 96)

Yazar, üniversite ve yükseköğrenim yıllarında okuma, araştırma, kültürel ve edebi seminerlere katılarak akademik bir kültür geliştirdi. Kitaplarla olan bağı ve okuma tutkusu çocukluk yıllarına dayanıyordu. Babasının evindeki küçük kütüphane, onu geleneksel kültüre ve halk edebiyatına, efsanevi ve hayali hikâyelere yönlendirmişti. el-Mekâlih, "*Bin Bir Gece Masalları*", "*Zeyd b. Harise*" ve "*Gece Yarısı Hikâyesi*" gibi eserleri okudu. Bu kitapların kendisi üzerinde derin bir etkisi oldu ve onların içeriğinden, karakterlerinden ve diyaloglarından ilham aldı (el-Beydânî, 2006, s. 28). Edebiyat tutkusu artarak devam etti ve 1958 yılında Mili Eğitim Bakanlığı tarafından düzenlenen "Özgür Okuma" ödülünü kazandı. 1955 yılında aldığı *Edebiyat* dergisinin nüshaları, modern şiir hareketine katkıda bulunan birçok kültürel ve entelektüel kaynağa erişmesine olanak sağladı. (el-Hasmani, 2018, s. 34-35)

Şairin gözü, edebiyatın farklı yönleriyle açılmıştı ve çağdaş edebiyatın yollarında ilerledi. En önemli bilgi kaynakları arasında gördüğü *el-Risale* dergisinin sayfalarında, onun için bir öğretmen ve ideal bir kılavuz olan makaleler buldu. Bu makaleler, el-Mekâlih'in anlayışını ve entelektüel gelişimini şekillendiren önemli unsurlar arasında yer aldı. Özellikle er-Râfi'î (1880-1937), Felix Fares (1882-1939), Ahmed Hasan ez-Ziyât (1885-1968), Ahmed Emin (1886-1954), el-Mazinî (1889-1949), el-Akkad (1889-1964), Taha Hüseyin (1889-1973), Zekî Mübarek (1892-1952), Emin el-Hûlî (1895-1966), Muhammed Avad (1895-1972), Ali et-Tantavi (1909-1999) ve diğer birçok ünlü edebiyatçıdan da ilham aldı. (el-Mekâlih A.-A. , 1984, s. 127)

el-Mekâlih, Mustafa Sadık er-Rafi'î'nin *el-Tanavvu' el-Âdâbi/Edebi Çeşitlilik* adlı makalesine derin bir hayranlık besledi (el-Mekâlih A.-A. , 1984, s. 127). Makale, er-Rafi'î'nin yeteneğini ve entelektüel derinliğini yansıtan etkileyici bir çalışmadır. er-Rafi'î, kendisine geniş bir ufuk sunmuş ve eleştiriye şiir ile birleştiren bir anlayış geliştirmesini sağladı (el-Mekâlih A.-A. , 1984, s. 128).

2. 1. 3. Kültürel ve Modern Fikrî Ortam

el-Mekâlih, 1960'ların sonları ve 1970'lerin başlarında Kahire'ye gittiğinde, Kahire o dönemde Arap rüyalarının ve yaratıcılığın başkenti olarak biliniyordu. Ancak mevcut atmosfer, devrimci yaratıcılığı ve modern düşüncenin önünü tıkayan bir yapıdaydı ve bilimsel ilerleme alanında da sınırlayıcı bir nitelik taşıyordu. Toplumsal

ve siyasi şartların etkisiyle, sömürgeci rejimlerin sona ermesinin ardından yaşanan durgunluk ve ekonomik krizler, 1967 yenilgisi ve ardından gelen moral bozukluğu ile birleşerek tüm Arap dünyasında bir umutsuzluk ve hayal kırıklığına sebep oldu.

Bu gerilimli atmosferin etkisiyle isyankâr eğilimli akımlar, umutsuzluğun ve yılgınlığın etkisiyle daha da güçlendi ve moral bozukluğu içerisinde yeni bir modernleşme ve yenilenme arayışı belirgin hale geldi. Bu yeni akımlar, özellikle edebiyatçılar ve entelektüeller arasında etkili oldu ve bu dönemin en önemli eğilimlerinden biri, farklı bir modernleşme çabasıydı. Bu çaba, reddetmenin ve isyanın en uç seviyelerini temsil ediyordu (es-Süleymânî, 1998, s. 70).

Bu atmosferde öne çıkan ses, içsel bir değişim ve gerçekliğin dönüşümü için çağrıda bulunuyor ve el-Mekâlih, bu akımın etkisi ile birlikte mevcut duruma karşı yeni fikirlerin çevresel gerçekliğe başkaldırmasını ve daha iyiye doğru değişimini hedefliyordu. el-Mekâlih'in görüşleri, mevcut durumun değiştirilmesi gerektiğini savunuyordu ve bu durum, onun şiirsel ve düşünsel yaratıcılığının temelini oluşturuyor (es-Süleymânî, 1998, s. 72).

2. 2. Şiiri

el-Mekâlih'in şiirlerinde doğa sembollerinin yanı sıra, güçlü siyasi ve sosyal mesajlar da yer alır. Şair, semboller aracılığıyla toplumsal adaletsizlikleri, işgali ve baskıyı eleştirir ve direnişin ve özgürlüğün önemini vurgular. Şairin mesajlarını iletmede kullandığı bazı edebi teknikler şunlardır:

- Metaforlar: Şair, metaforlar aracılığıyla karmaşık duyguları ve düşünceleri sade bir şekilde ifade eder.

- Alegoriler: Alegorilerle toplumsal ve siyasi durumları sembolik bir şekilde anlatır.

- İroni: Mevcut durumun saçmalığını ve adaletsizliğini vurgulamak için ironi kullanır.

Bu edebi teknikler, el-Mekâlih'in şiirlerinde hem estetik bir zenginlik sağlar hem de okuyucuların şiirlerdeki derin anlamları keşfetmesine olanak tanır.

2. 2. 1. Güreş Arenasındaki Boğanın Ağıtı

بكائية ثور في حلبة الصراع

بين ملايين العيون المطفأه

عيونكم يا أيها المهرجون

أموت كل يوم ميتة مجزأه

من أجلكم

من أجل ان تضحكون

وتشرق المشاعر المصدأه

وتومض العيون

عيونكم

يا ميتي العيون

*

ضميركم أنا ممدداً في الساح

تشخه الجراح

ترقص فوق صدره النبال

وعند قلبه تزدحم النصال

فهللوا ..

ولترتمي جموعكم عالية النباح

حين يطل في ابتهاج
من جرح ثور نازف سؤال
ويومض السلاح
*

يا فاقدى الشعور
لا أحداً من بينكم يحتج أو يثور
لا أحداً يهزه خواري الكسير
حي..

وعمرى الصغير
لأنكم بلا شعور
فصفقوا للقاتل الجسور
وهللوا لمصرع الضمير.

Güreş Arenasındaki Boğanın Ağıtı

Milyonlarca basiretsiz gözler arasında
Gözleriniz önünde, ey palyaçolar
Parça parça ölüyorum her gün
Sizin için
Mutlu olmanız için
Kendinizden geçip zevk almanız için
Gözler bayram etsin diye
Gözleriniz

Ey basiretsiz gözler

*

Arenada sürünen vicdanınızım ben

Ağırlaştırıyor bedenimi yaralar

Dans ediyor bağrımda oklar

Ve dolup taşıyor çengelli şişlerle kalbim

Tezahürat yapın!

Toplanın yüksek sesle havlayarak

Boğanın feryadı yükseliyor

Kim yaraladı kanayan bu boğayı

Ve silah ateşlendiğinde

*

Ey duygusuzlar

Aranızdan hiç kimse itiraz etmez ya da ayaklanmaz

Hiç kimse kırık böğürtüme aldırmaz

Sevgimin...

Ve kısa ömrümün

Çünkü siz şuursuzsunuz

Cesur katile alkış tutun

Ve vicdanın ölümüne tezahürat yapın (el-Mekâlih A.-A. , 1986, s. 68)

2. 2. 1. 1. Şiirin Analizi

a) Boğa ve Mazlum Halk

Şiirin ana kahramanı olan boğa, Yemen'deki mazlum halkı temsil eder. Boğanın her gün parça parça ölmesi, Yemen halkının günlük yaşadığı acıları, zulmü

ve mücadeleyi simgeler. Şair, bu benzetme ile okuyuculara, Yemen halkının maruz kaldığı haksızlıkları ve çektiği acıları daha güçlü bir şekilde hissettirmeye çalışır.

b) Arenadaki Seyirciler ve Duyarsız Dünya

Arenadaki seyirciler, zenginlik ve konfor içinde yaşayan, mazlumların acılarına karşı duyarsız kalan dünya toplumunu simgeler. Bu insanlar, sadece kendi eğlenceleri için başkalarının acılarını görmezden gelirler ve hatta bu acılardan zevk alırlar. Şair, bu durumun ne kadar vicdansızca ve insanlık dışı olduğunu vurgular.

c) Vicdan ve Yaralar

Şair, kendisini toplumun vicdanı olarak tanımlar ve bu vicdanın yaralı ve acı içinde olduğunu belirtir. Göğsünde dans eden oklar ve kalbinde sıkışan mızraklar, toplumun duyarsızlığına karşı duyduğu derin acıyı simgeler. Bu imgeler, aynı zamanda Yemen halkının yaşadığı fiziksel ve ruhsal acıları da temsil eder.

d) Empati ve Tepki Eksikliği

Şair, toplumun empati yoksunluğunu ve acılara karşı tepkisizliğini eleştirir. Hiç kimsenin bu acılara karşı bir şey yapmaması, itiraz etmemesi ve hatta alkış tutması, dünyanın duyarsızlığını ve umursamazlığını gösterir. Şair, bu duruma karşı bir uyarı niteliğinde, insanları daha duyarlı ve empatik olmaya çağırır.

2. 2. 1. 2. Toplumsal ve Kültürel Bağlam

Şair, boğa güreşi metaforuyla, insanların eğlence için başkalarının acılarına kayıtsız kalmasını eleştirir. Bu şiir, toplumdaki zulüm ve adaletsizliklere seyirci kalma durumunu ele alırken, aynı zamanda insanların vicdanlarının sessiz kalmasını ve duyarsızlıklarını eleştirir. Dönemin sosyal eleştirisini yansıtan şiir, mazlumların çektiği acının izlenir hale gelmesini ve seyircilerin pasif tavrını kınar.

a) Yemen'in Kültürel Mirası ve Değerleri

• **Kültürel Yıkım:** Şiir, Yemen'in kültürel mirasının savaş ve çatışmalar nedeniyle yok olma tehlikesiyle karşı karşıya olduğunu ima eder. Boğanın acıları, bu kültürel yıkımı ve değer kaybını temsil eder.

• **Direnç ve Dayanışma:** Yemen kültüründe önemli bir yer tutan direnç ve dayanışma temaları, şiirdeki boğanın dayanıklılığı ve acıya rağmen ayakta kalma çabasıyla sembolize edilir.

b) Sanat ve Edebiyatın Rolü

• **Şiirin Gücü:** Yemen edebiyatında şiir, toplumsal ve kültürel meseleleri dile getirmenin güçlü bir aracı olmuştur. Bu şiir de, Yemen halkının yaşadığı acıları ve dünya toplumunun duyarsızlığını etkileyici bir şekilde yansıtarak, edebiyatın toplumsal eleştiri gücünü ortaya koyar.

• **Kültürel Bellek:** Şiir, Yemen'in kültürel belleğini koruma ve gelecek nesillere aktarma çabası olarak değerlendirilebilir. Boğanın acıları, Yemen'in tarihi ve kültürel değerlerinin unutulmaması gerektiğini hatırlatır.

2. 2. 1. 3. Semboller ve İmgeler

Şiirde boğa, mazlumları ve toplumsal adaletsizliğe kurban edilenleri simgelerken, “*palyaçolar*” ifadesi, toplumun eğlence arayışı içinde vicdansızlaşan kesimine gönderme yapar. “*Parça parça ölmek*” ve “*yaralardan ağırlaşmak*” gibi imgeler, çekilen acının büyüklüğünü ve derinliğini ifade eder. “*Oklar*” ve “*çengelli şişler*” ise şiddet ve eziyet sembolleridir. Boğanın “*kanayan yarası*,” mazlumların içsel acısını, “*vicdanın ölümü*” ise toplumun kaybettiği ahlaki değerleri simgeler.

2. 2. 1. 4. Şiirin Temaları

- *Duyarsızlık*
- *Vicdansızlık ve Eleştiri*
- *İsyen ve Direniş*
- *Adaletsizlik ve Acıma*

2. 2. 1. 5. Şiirin Yorumu

Şair, bu şiir aracılığıyla, okuyuculara derin bir empati ve vicdan çağrısı yapar. Modern dünyanın duyarsızlığına karşı güçlü bir eleştiri sunar ve insanları, mazlumların acılarına karşı daha duyarlı olmaya teşvik eder. Bu yönüyle şiir, aynı zamanda evrensel bir mesaj da taşır.

“*Güreş Arenasındaki Boğanın Ağıtı*”, Yemen'in toplumsal ve kültürel bağlamında derin bir anlam barındırır. Yemen'in kültürel mirasının korunması ve bu mirasın gelecek nesillere aktarılması gerektiğini vurgular. Bu şiir, yalnızca bir acı ifadesi değil, aynı zamanda toplumsal bir direniş ve kültürel bir manifestodur.

2. 2. 2. Yemenli (Elza'nın) Gözlerine

إلى عيون (إلزا) اليمانية

- ١ -

أنتِ ما أبصرُ الآنَ

ما كنتُ أبصرُ بالأُمسِ،

عيناكِ ضوئي

ووجهكِ نافذتي..

ودليلي

إذا سألوني عن اسمي أشيرُ إليكِ،

وإن سألوني الجوازَ نشرْتُ على جسدي

وجهكِ العربيَّ المرقَّعَ بالجوعِ..

أنتِ أنا

يتكلَّمُ في شفتي صوتكِ الواهُنُ

الحرفِ

لا صوتَ لي،

صرتِ وجهي وصوتي،

وعينَ غدي

يا أميرةَ حُبِّي وحُبِّ الزَّمانِ.

في المساء تجيئين عاريةً

لتنامي - هنا - بين صدري

وقلبي،

وتغتسلين بماء الحنين..

فماذا جرى يا نبيذي

وقاتي،

يطاردني الليلُ ينسلُّ في جسدي،

وبطيئاً..

بطيئاً يمرُّ الزمانُ

وأنتِ هناك بعيداً..

بعيداً،

يجيءُ المساءُ فلا تحضرين؛

لماذا تأخَّرَ وصلُّك؟

هل أفسدَ الليلُ ما بيننا

أم أعاقكِ رملُ الصَّحارى؟

تعالى..

فهذا هو الأفقُ يمتدُّ منتظراً

والشبابيكُ مفتوحةً

وسريرك خالٍ

ورمحك تعبقُ،

فأهْمِري..

إنَّ وجهك ينتشر الآن في حُجرتي

شجراً، ووروداً

وحقلاً من (البُرِّ)

نافورة من حنان.

- ٣ -

أيُّها القادمون

وفي صدرِ أثوابكم من روائح (إلزا)،

دعوني أعانقُ في عِطْرِها نخلة الشوقِ

أشربُ من لونها قهوتي،

قبل أن يأتِيَ المخبرونَ فينتزعوا شفتي،

وتفتِّشَ أقدامهم عن مواطنِ أسرارها

في دمي،

قبل أن يغسلَ الدَّمْعُ أثوابكم،

وتضيقَ ملامحُ (صنعاء)

بينَ رمادِ العيونِ

وصمتِ المكان.

Yemenli (Elza'nın) Gözlerine

- 1 -

Şimdi gördüğüm sensin
Dün de seni görüyordum
Gözlerin ışığım
Ve yüzün benim pencerem
Delilim
Adımı sorduklarında seni gösteririm
Benden rızamı istediklerinde
bedenimin yamalı ve açık yerlerinden senin Arap yüzün belirir.
Sen, bensin
Benim dudaklarımdan senin zarif sesin çıkıyor
Benim sesim yok
Suretimsin, yüzümsün, sesimsin
Gözlerim, yarınımsın.
Ey benim sevgim ve zamanımın sevgisinin melikesi.

- 2 -

Akşamları üryan geliyorsun
Uyumaya -buraya- göğsüm ve kalbim arasına
Ve yıkanıyorsun özlem suyuyla
Ne oldu akan şarabım ve Kâtıma²?
Gece beni terk ediyor ve vücudum sızlıyor
Halsiz bırakıyor
Zaman ağır ağır geçiyor
Ve sen buradan uzaklardasın
Uzakta...
Akşam oluyor sen yoksun
Niçin bana gelmen bu kadar gecikti?
Gece mi bozdu aramızı?
Yoksa seni çölün kumları mı alıkoydu?

² Kât (Cath edulis): Yemen ve Habeşistan'da yetişen, meyvesinden alkol üretilen bir bitki.

Gel...
Bu ufuktur uzanan ve bekleyen
Ve açılaturan gençliğindir senin
Yatağın boş
Kokun misk
Üzerime yağıyor
Odama yayılıyor yüzün
Ağaç gibi, gül gibi
Kahve tarlası gibi
Merhamet çeşmesi gibi

- 3 -

Ey elbiselerinin göğsünde Elza kokusu ile gelenler,
Bana izin verin onun gerdanının kokusunu hasretle kucaklayayım
Kahvemini rengini içeyim
Muhabirler gelip dudaklarımı kapamadan önce
Ayakları vatanımın sırlarını kanımda arıyor
Gözyaşlarından önce elbiselerinizi yıkayın
İzleri kaybedin (ustaca)
Küllerin arasındaki gözleri
Ve mekânı sessizleştirin. (el-Mekâlih A.-A. , 1986, s. 636)

2. 2. 2. 1. Şiirin Analizi

a) Birleşme ve Kimlik

Şiirin ilk bölümünde şair, Elza'yı kimliğinin bir parçası olarak tanımlar ve ona olan derin bağını ifade eder:

•"*Şimdi gördüğüm sensin / Dünde seni görüyordum*": Elza, şairin hayatında sürekli var olan bir figürdür. Geçmişte ve şu anda da onun varlığı şairin zihninde hep belirgindir.

•"*Gözlerin ışıgım / Ve yüzün benim penceresim*": Elza, şairin hayatını aydınlatan ve ona umut veren bir kişidir. Onun gözleri, şairin yolunu aydınlatır; yüzü ise dünyaya açılan penceresidir.

•"*Adımı sorduklarında seni gösteririm*": Şairin kimliği ve varlığı, Elza ile özdeşleşmiştir. Elza, onun kimliğinin bir parçasıdır ve onunla tanımlanır.

•"*Sen, bensen*": Elza, şairin bir parçasıdır; onun sureti, sesi ve yarınıdır. Şair, Elza ile birleşmiş ve onunla bütünleşmiştir.

•"*Ey benim sevgim ve zamanımın sevgisinin melikesi*": Elza, şairin sevgisinin ve zamanının kraliçesidir. Onun varlığı, şairin hayatındaki en değerli şeydir.

b) Özlem ve Bekleyiş

İkinci bölüm, Elza'nın yokluğunda şairin yaşadığı derin özlem ve bekleyişi anlatır:

•"*Akşamları üryan geliyorsun / Uyumaya -buraya- göğsüm ve kalbim arasına*": Elza'nın geceleyin şairin yanına gelmesi, onun özlem ve sevgisinin bir sembolüdür. Elza, şairin kalbine ve göğsüne gelir, onun en derin duygularına dokunur.

•"*Gece beni terk ediyor ve vücudum sızlıyor*": Elza'nın yokluğu, şairin fiziksel ve ruhsal acı çekmesine neden olur. Gece, Elza olmadan şair için bir işkenceye dönüşür.

•"*Akşam oluyor sen yoksun / Niçin bana gelmen bu kadar gecikti?*": Şair, Elza'nın gelişini beklerken sabırsızlık ve acı içinde olduğunu ifade eder. Elza'nın gelmemesi, onun için büyük bir boşluk ve acı kaynağıdır.

•"*Yatağın boş / Kokun misk / Üzerime yağıyor*": Elza'nın yokluğunda bile onun kokusu ve varlığı şairin yaşam alanını doldurur. Elza'nın kokusu, şairin odasına yayılır ve onun anılarını canlı tutar.

c) Elza'nın Anısı ve Ayrılığın Acısı

Üçüncü bölüm, Elza'nın anısı ve onunla ilgili derin özlemi ifade eder:

•"*Ey elbiselerinin göğsünde Elza kokusu ile gelenler*": Elza'nın kokusunu taşıyanlar, şair için Elza'yı hatırlatan birer semboldür. Bu kokular, şairin Elza'ya olan özlemini daha da artırır.

•"*Bana izin verin onun gerdanının kokusunu hasretle kucaklayayım*": Şair, Elza'nın kokusunu ve varlığını özlemle arar. Onun kokusunu kucaklamak, şair için büyük bir teselli kaynağıdır.

•"*Ayakları vatanımın sırlarını kanımda arıyor*": Elza'nın anıları, şairin damarlarında dolaşır ve onun iç dünyasında derin izler bırakır. Elza'nın varlığı, şairin vatanının sırları ile iç içe geçmiştir.

•"*Gözyaşlarından önce elbiselerinizi yıkayın / İzleri kaybedin (ustaca)*": Elza'nın anısının temiz ve saf kalması gerektiğini ifade eder. Onun anıları, şair için kutsal ve değerlidir.

2. 2. 2. 2. Toplumsal ve Kültürel Bağlam

Şiirin alt metinlerinde Yemen'in kültürel ve toplumsal bağlamları da kendini gösterir. Elza, sadece bir sevgili değil, aynı zamanda şairin vatanına olan bağlılığının bir sembolüdür. Şairin Elza'ya duyduğu derin aşk ve özlem, Yemen'in içinde bulunduğu durumla da ilişkilendirilebilir. Bu anlamda, Elza'nın yokluğu, şair için sadece kişisel bir kayıp değil, aynı zamanda Yemen'in zorlu koşullarının ve belirsizliklerinin bir yansımasıdır.

2. 2. 2. 3. Semboller ve İmgeler

•*Gece ve Akşam:* Gece ve akşam kavramları, zamanın geçişini, özlemi ve sessizliği simgeler. "Akşamları üryan geliyorsun" ifadesi, özlemin derinliğini ve geceyle gelen huzursuzluğu yansıtır.

•*Kumlar ve Çöl:* "Çölün kumları" ifadesi, uzaklık ve ayrılığı simgeler. Çöl, zorlu bir yolculuğu veya zorlukları temsil eder.

•*Yatak:* "Yatağın boş" ifadesi, bekleyiş ve özlem duygusunu anlatır. Yatak, birlikte geçirilen zamanın ve sevginin simgesidir.

•*Günlerin Karanlığı:* "Günlerimiz tutsaklıkta karanlıktır" ifadesi, umutsuzluk ve yalnızlığı simgeler.

•*Gözler:* Şiirdeki "Gözlerim, yarımımsın" gibi ifadeler, gözlerin derin bir anlam ve aydınlık kaynağı olarak simgelenmesini sağlar. Gözler, içsel keşif ve gerçeklik arayışında bir rehber olarak işlev görür.

•*Pencere:* "Yüzün benim pencerem" ifadesiyle kullanılan pencere, içsel dünyanın ve ruhun bir açılımı olarak görülür. Dış dünya ile bağlantı kurma ve gerçeği algılama arzusunu temsil eder.

•*Ses:* "Benim dudaklarımdan senin zarif sesin çıkıyor" ifadesi, iletişim ve duygusal ifadenin bir aracı olarak sesin gücünü simgeler. Ses, duyguların ifadesinde önemli bir rol oynar.

•*Kokular:* "Kokun misk", "Elza kokusu" gibi ifadeler, duygusal anıları ve özlemi çağırıştırır. Kokular, zamanın ve mekânın duygusal anılarını hatırlatır.

•*Kahve Tarlası:* "Kahve tarlası gibi" ifadesi, bereket ve sıcaklık anlamına gelir. Aynı zamanda toprakla, köklerle ve doğayla bağlantıyı temsil eder.

•*Merhamet Çeşmesi:* Bu simge, sevgi dolu bir varlığı veya duygusal bir destekleyiciyi temsil eder. Merhamet, iç huzurun ve rahatlığın kaynağı olarak görülür.

2. 2. 2. 4. Şiirin Temaları

- Acı ve Zulüm*
- Duyarsızlık ve Vicdansızlık*
- Toplumsal Eleştiri*

2. 2. 2. 5. Şiirin Yorumu

"Yemenli (Elza'nın) Gözlerine" adlı bu şiir, üç bölümde sunulan derin ve duygusal bir anlatıma sahip olup sevgiliye duyulan özlem, sevgi ve ayrılığın acısı üzerine yoğunlaşmaktadır. Şair, Elza'ya olan derin bağını ve onun yokluğunda hissettiği boşluğu ifade ederken, ülkesine olan bağlılığını ve duygularını da semboller ve metaforlar aracılığıyla dile getirir.

Şiirin her bir bölümü, Elza'ya olan sevgi, özlem ve acıyı etkileyici bir şekilde yansıtır. Elza, şairin yaşamının merkezi bir figürü olarak, onun kimliğinin, umutlarının ve acılarının sembolüdür. Bu şiir, aşkın ve özlemin evrensel temalarını, Yemen'in kültürel ve toplumsal bağlamlarıyla harmanlayarak derin bir anlatı sunar.

2. 2. 3. Büyük Hüzün Yıllıklarından

من حوليات الحزن الكبير

السنة الأولى:

من آخر الدنيا أتيتُ حاملاً حزنَ النجوم، وجَع الأرض، ودمعَ أهلها. تاهَ بي الطريقُ، لا دليلَ
غيرَ خيطٍ من دمٍ لشاعرٍ مثلي، مضى ولم يَعدْ. أشعأهُ منسيَّةٌ على جوانبِ الطريقِ شجراً يبكي... لا
يجدُ المأوى، وصوتاً يسكنُ الصَّحارى، لا تطيقُ الرِّيحُ حملَهُ، واللَّيلُ لا يطيقُ ظلَّ النورِ في حروفِهِ اليابسةِ
الدِّماءِ.

السنة الثانية:

منْ آخِرِ الدُّنْيَا
أَتَيْتُ فِي يَمِينِي نَجْمَةً تَحْبُو
فِيكَسُونِي رَمَادُهَا حَزْناً،
وَفِي يَسَارِي نَجْمَةٌ تَشْعُ فَرْحاً
مَنْ أَجْلِلَهَا أَعِيشْ
فِي أَحْلَامِهَا أَحْيَا،
وَأَكْتُبِ الْقِصَائِدَ النَّجْوَى،
أَجُولُ فِي الْقُرَى الْمُوحِشَةِ الْأَسْوَارِ،
بِي جَسَارَةِ الْفَجْرِ
وَعُمُقِ النَّهْرِ...
وَدَأْبُ الْفُصُولِ.

السنة الثالثة:

أَيْنَ انْتَهَى بِهِ السَّيْرُ،
الْمَسَافِرُ الَّذِي مَضَى وَلَمْ يَعُدْ؟!
أَسْأَلُ عَنْهُ الْقَمَرَ الشَّاحِبَ، وَالسَّحَابَةَ الَّتِي تَرْكُضُ مِنْ خَلْفِ الْجِبَالِ السُّمْرِ.. دَمُهُ عَلَى ثَوْبِي،
وَنَعِشُهُ فِي الْعَيْنِ، وَالْقَبْرُ الَّذِي احْتَوَاهُ يَحْتَوِينِي، غَيْرَ أَنِّي أَسْمَعُهُ فِي الشَّجَرِ الَّذِي يَبْكِي، وَفِي النَّهْرِ الَّذِي
يَسِيرُ غَاضِباً؛ الْمَخُ وَجْهَهُ الضَّاحِكُ فِي حَجَارَةِ الْمَسْجِدِ، فِي مَآذِنِ الْمَصْنَعِ، فِي عَيُونِ طِفْلِ يُولَدُ الْيَوْمَ وَفِي
نَشِيدِهِ الَّذِي سَوْفَ يَقُولُهُ غَدًا لِلسَّنَوَاتِ الْقَادِمَةِ.

السنة الرابعة:

أصرحُ حينَ تمضُحُ الأحزانُ

خبزَ أيامي،

وتورقُ التَّجاعيدُ على وجهي:

من يشتري حزني ؟!

فألمحُ القصورَ تفتحُ الأبوابَ، وأرى العيونَ الزُّرقَ و (العِقالاتِ) تشدُّ رأسها نحوي... أسقطُ في

بئرٍ من الخِزْيِ العميقِ، تبرقُّ العيونُ الزرقُ.. أستعيدُ صرختي، أبصقُ في كلِّ الجهاتِ جائعاً، أهربُ من

صلصلةِ النقودِ، أحتمي بحزني لنُ أبيعهُ بمالِ الأرضِ.. لنُ أبيعهُ بفرحِ اللَّيلِ.. لأنَّه أنا، يقيني، وطني،

ووجهُ كلِّ مقهورٍ وكادحٍ على ترابِ أمِّي، حيثُ كنتُ والرِّفاقُ في طفولتي نلعبُ.. نَجْبُلُ الطينَ قلاعاً،

ونُسَوِّي الصَّخْرَ فُرساناً، ونبني حولنا الأسوارَ والخيامَ.

السنة الخامسة:

يكبرُ جرحُ الوطنِ المغدورِ

في صدري،

لا أستطيعُ حَمْلَ رايةِ الأحزانِ

أو صليبِ النَّفْيِ،

في دمي أسمعُ صوتَ الموتِ قادماً

لكنني أراه - ذلك الذي مضى ولم يَعدْ-

ألمسُ كَفِّه،

ها هو ذا يلبسُني في ساعةِ الأشجانِ

بُرْدَةِ الشَّعْرِ،

يقول لي:

هذا هو الشعرُ انطلقَ على مُهَرَّتِهِ، ارتحلَ إلى عوالمِ الخلقِ البعيدةِ المدى، لن يدركوكَ.. وهناك
حيث لا عينٌ رأت، ولا... الحزنُ يغدو فرحاً، والليلُ خندقاً يُخفي جنودَ الشمسِ..
جسراً يعبرونهُ إلى النهارِ.

السنة السادسة:

الطَّرْقُ لا يلبثُ..

سوفَ يستمرُّ الطَّرْقُ،
سوفَ يشتدُّ مع اقترابِ ساعةِ الصِّفرِ،
المدى يضيقُ بينَ حُلْمِنَا وحُلْمِنَا..
أفراحنا على الأبوابِ
لم تزل ضحايانا كثيرةً
لكننا على الأبوابِ،
نفقدُ فارساً هنا
تستقبلُ الشمسُ
حزينةً جثمانه
تواريه جفونها،
يسقطُ خائنٌ هناك..

حينَ يهوي يخلعُ الليلُ عليه ثوبَهُ الدَّامي... تبتلعُ الصَّخْرَاءُ رأسَهُ على رمالها الصَّفراءِ، ينطفي
بريقُ الثَّمَنِ الذي باعَ به حقولَ الشمسِ، والمصانعُ التي تمتدُّ من ضفافِ نهرِ الخُلُمِ حتى شاطئِ النجومِ.

السنة السابعة:

عامٌ مضى

وأخّر مضى،

سبعة أعوامٍ مضت، وذلك الذي سارت به سفينة الدّم مضى، ولم يعد.. زيت المصابيح

حديثه،

أشعاره قوت القلوب

وغذاء الشعب،

في حدائق النهار تنمو شجراً

على نوافذ البيوت أزهاراً

وفي عيون الناس إصراراً،

وصوته يسقط دمة

على مقابر الذين رحلوا

ولم يعودوا..

جفّفوا نسيجكم يا أيّها الباكون حول الدمة / الصوت..

ألا تصدّقون؟!

الدمة / الصوت تقول:

في غدٍ ينفلق الحرف يصيرُ بسمةً، حين يصيرُ الشعبُ شعباً؛ لا قطعاً، ويعودُ الراحلون في

مواكب التحرير.

Büyük Hüzün Yıllıklarından

İlk Sene:

Dünyanın sonundan geldim yıldızların hüznünü, yeryüzünün sancısını ve yeryüzü halkının gözyaşını taşıyarak. Yolu kaybettim. Geçen ve dönmeyen benim gibi bir şairin kanından başka bir iz yok; şiirleri yol kenarlarında unutulmuş ağlayan ağaç ki sığınak bulmaz ve çöle yerleşen bir ses ki onu rüzgâr götüremez, kan karası olan harflerinde de bir nur ki gece onu gölgeleyemez.

İkinci Sene:

Dünyanın sonundan geldim
Sağımda sönen bir yıldız var,
Külü hüznle kaplar beni
Solumda da neşeyle parıldayan bir yıldız
Onun uğruna yaşarım
Düşlerinde yaşıyorum,
Ve sırlı şiirler yazıyorum,
Çitlerle çevrili, ıssız köylerde geziniyorum
Şafağın cesaretiyle,
Nehrin derinliğiyle,
Ve mevsimlerin kararlılığıyla.

Üçüncü Sene:

Nereye vardı yolculuğu,
Giden ve dönmeyen misafiri?!

Onu, kara dağların arkasından koşan buluta ve solgun aya soruyorum... Kani elbisemde, tabutu gözümde ve onu içine alan mezar beni de içine alıyor. Artık ağlayan ağaçta ve köpürerek akıp giden ırmakta duyuyorum onu; güler yüzünü görüyorum mescit taşlarında, fabrika bacalarında, bugün doğan çocuğun gözlerinde ve gelecek seneler için yarın söyleyeceği marşlarda.

Dördüncü Sene:

Feryat ediyorum, hüznler günlerimin ekmeğini çiğnediğinde
Ve yüzümdeki kırıksıklıklar yayıldığında:
Kim satın alır hüznümü?!

Kapıları açan saraylar çarpıyor gözüme, mavi gözler ve başına sarılı "ageller" görüyorum yanımda... Derin bir utanç kuyusunun içine düşüyorum, mavi gözler

parıldıyor. Feryadımı hatırlıyorum, her tarafta tükürüyorum aç hâlde, paraların şingirtisinden kaçıyorum, hüznümü sakınıyorum; onu asla dünya malına, gece neşesine değişmem. Çünkü o, benim; çünkü o, eminliğim; vatanım. Ve her ezilmişin ve emekçinin yüzü, anamın toprağı. Çocukluğumda arkadaşlarımla oyun oynadığımız, çamurdan kaleler yaptığımız, kayaları süvari gördüğümüz ve birlikte etrafımıza duvarlar, çadırlar inşa ettiğimiz anamın toprağında mazlum ve emekçi herkesin yüzüyüm.

Beşinci Sene:

Vefasızlık gören vatanın yarası büyüyor

Sinemde,

Hüzünlerin bayrağını ya da sürgün haçını taşıyamıyorum,

Kanımda ölümün geliş sesini işitiyorum

Ancak ben onu -giden ve dönmeyen olarak- görüyorum

Avucuna dokunuyorum,

İşte o, ıstıraplı anlarımda bana şiirin pelerini giydiren,

Bana diyor ki:

Bu şiir, onun kısrağı üzerine bin,

Yaratılışın geniş kapsamlı âlemlerine git;

Sana asla erişemeyecekler... ve de... Orada hiçbir gözün görmediği,

Keder neşeye dönüşür ve gece de bir çukur

Güneş ordularının gizlendiği...

Onların gündüze doğru geçtikleri bir köprü.

Altıncı Sene:

Yollar karanlık

Yollar devam ediyor

Saat sıfıra yaklaştıkça yoğunlaşıyor

Hayalimiz ile rüyamız arasındaki mesafe daralıyor

Sevinçlerimiz kapıda

Çok sayıda kurbanımız var

Ama biz de kapının önündeyiz

Burada bir şövalye kaybediyoruz

Güneş onu kabul ediyor

Cesedinin yasını tutuyor

Göz kapaklarına gömüyor onu
O düştüğünde gece kanlı giysisini çıkarıyor
Çöl sarı kumlarıyla başını yutuyor
Güneşin tarlaları ve Düşler Nehri'nin kıyılarından, yıldızların kıyısına kadar
uzanan fabrikaların parlaklığı sattığı bedelle sönüyor

Yedinci Sene:

Bir yıl geçti,
Ve bir diğeri geçti,
O kan gemisinin gittiği yedi yıl geçti ama o zamanlar geri dönmedi. Lambaların
yağı tazeydi, şiirleri kalplerin gücü ve halkın gıdasıydı.

Büyür gündüz bahçelerinde bir ağaç olarak
Evlerin pencerelerinde çiçekler olarak
İnsanın gözlerinde de direniş olarak
Sesi, göçüp de dönmeyenlerin mezarlarına gözyaşı düşürür...
Kurulayın hıçkırıklarınızı, ey gözyaşı sesine ağlayanlar...
İnanmıyor musunuz?!
Gözyaşının sesi der ki:

Yarın sınır infilak edecek halk - sürü değil- halk haline geldiğinde bir
gülümsemeye dönüşecek ve gidenler kurtuluş kabileleri halinde geri dönecek. (el-
Mekâlih A.-A. , 1986, s. 616)

2. 2. 3. 1. Şiirin Analizi

a) Birinci Sene: Acının Başlangıcı

Şair, dünyadan, yıldızların hüznünü ve yeryüzünün sancısını taşıyarak
gelmiştir. Yolunu kaybetmiş bir şair olarak, kendi şiirlerinin izlerini sürer:

•"*Dünyanın sonundan geldim yıldızların hüznünü, yeryüzünün sancısını ve
yeryüzü halkının gözyaşını taşıyarak*": Şair, evrensel bir acının taşıyıcısıdır ve bu yükü
kendi şiirleriyle ifade eder.

•"*Şiirleri yol kenarlarında unutulmuş ağlayan ağaç ki sığınak bulmaz*": Şairin
şiirleri, unutulmuş ve yalnız kalmış durumdadır. Bu, şairin kendisinin de yalnız ve
sığınaksız olduğunu ima eder.

b) İkinci Sene: Çelişkili Duygular

Şair, sağında sönen bir yıldız ve solunda parılayan bir yıldız arasında yaşar. Bu çelişkili duygular, onun iç dünyasını yansıtır:

•"*Sağında sönen bir yıldız var, / Külü hüznle kaplar beni*": Şairin hüznü, sönen yıldızla temsil edilir. Bu yıldız, onun içsel acısını sembolize eder.

•"*Solumda da neşeyle parılayan bir yıldız / Onun uğruna yaşarım*": Parılayan yıldız, şairin yaşama nedenidir. Bu, onun umutlarını ve yaşama bağlanma isteğini temsil eder.

c) Üçüncü Sene: Yitirilmiş Bir Misafirin Ardından

Şair, giden ve dönmeyen bir misafirin ardından sorgular ve acı çeker. Bu misafir, muhtemelen kaybettiği bir dost veya sevdiği biridir:

•"*Giden ve dönmeyen misafiri?!* ": Şair, kaybettiği kişiyi sorgular ve onun yokluğuyla başa çıkmaya çalışır.

•"*Kara dağların arkasından koşan buluta ve solgun aya soruyorum*": Şair, doğa unsurlarıyla konuşarak kaybettiği kişiyi arar. Bu, onun derin üzüntüsünü ve yalnızlığını ifade eder.

d) Dördüncü Sene: Hüzn ve Utanç

Şair, hüzn ve utancın derinliklerine iner. Bu bölümde, şairin toplumsal ve kişisel mücadeleleri ön plana çıkar:

•"*Hüzünler günlerimin ekmeğini çiğnediğinde*": Hüzn, şairin günlük yaşamını etkiler ve onun ruhsal durumunu derinlemesine etkiler.

•"*Kapıları açan saraylar çarpıyor gözüme, mavi gözler ve başına sarılı 'ageller'*": Şair, lüks içinde yaşayan insanları eleştirir. Bu insanlar, şairin mücadelesine duyarsızdır.

e) Beşinci Sene: Vefasızlığın Yarası

Şair, vatanının vefasızlık gördüğünü ve bu yaranın büyüdüğünü ifade eder. Bu, şairin toplumsal bir eleştirisi olarak görülebilir:

•"*Vefasızlık gören vatanın yarası büyüyor*": Şair, vatanının ihanet ve vefasızlıkla karşılaştığını ve bu yaranın derinleştiğini belirtir.

•"*Kanımda ölümün geliş sesini işitiyorum*": Şair, kendi ölümünün yaklaştığını hisseder ve bu durumu kabullenir.

f) Altıncı Sene: Karanlık ve Umut

Şair, karanlık yollar ve yoğunlaşan saatlerle karşı karşıya kalır. Ancak umutlarını yitirmez:

•"*Yollar karanlık / Yollar devam ediyor*": Şair, karanlık ve zorlu yolların varlığını kabul eder, ancak bu yolların sonunun geleceğine inanır.

•"*Sevinçlerimiz kapıda / Çok sayıda kurbanımız var*": Şair, zorluklara rağmen umutlu kalır ve gelecek sevinçlerin yaklaştığını ifade eder.

g) Yedinci Sene: Direniş ve Umut

Son bölümde, şair, geçen yılların ardından umutlarını ve direnişini korur:

•"*Bir yıl geçti / Ve bir diğeri geçti*": Zaman geçtikçe şairin umutları ve direnişi devam eder.

•"*Yarın sınır infilak edecek halk, halk haline geldiğinde*": Şair, halkın bir gün uyanacağı ve kendi kaderini eline alacağına inanır. Bu, şairin toplumsal bir devrim umudunu ifade eder.

2. 2. 3. 2. Toplumsal ve Kültürel Bağlam

Şair, Yemen'in içinde bulunduğu toplumsal ve politik durumları ele alırken, şairin kişisel acılarını ve umutlarını da yansıtır. Bu, şairin toplumsal duyarlılığını ve halkının mücadelesine olan bağlılığını gösterir. Şair, kişisel acılarını toplumsal bir bağlama oturtarak, hem kendi duygusal dünyasını hem de toplumsal gerçeklikleri ifade eder. Şair, bireysel deneyimlerin ötesine geçerek, toplumun ortak acılarını, umutlarını ve mücadelelerini dile getirir.

2. 2. 3. 3. Semboller ve İmgeler

• *Yıldızlar*: Umut ve kaderi simgeler. Özellikle sönen ve parlayan yıldızlar, hayatın zorlukları ve mutluluklarını temsil eder.

• *Ağaç*: Hüzün, yalnızlık ve kalıcılığı ifade eder. Yol kenarında ağlayan ağaç, unutulmuşluğu ve terk edilmişliği simgeler.

• *Çöl*: Issızlık, kaybolmuşluk ve çaresizliği temsil eder. Çöl, aynı zamanda zamanın geçişini ve hayatın geçiciliğini de simgeler.

• *Rüzgâr*: Değişim, geçiş ve hareketliliği simgeler. Rüzgârın götüremediği ses, kalıcı bir iz bırakmayı ifade eder.

- *Kan*: Acı, fedakârlık ve hatıraları simgeler. Şairin kanı, onun bıraktığı izi ve etkisini temsil eder.

- *Gece ve Nur*: Karanlık ve aydınlığın mücadelesini temsil eder. Gece, karanlık ve belirsizliği simgelerken, nur aydınlık ve umut anlamına gelir.

- *Mezarlık ve Tabut*: Ölüm ve kaybı simgeler. Şairin ölümü ve ardından gelen anılar, kalıcılığı ve etkisini ifade eder.

- *Nehrin derinliği ve mevsimlerin kararlılığı*: Süreklilik ve değişim, hayatın döngüsünü simgeler.

- *Mavi gözler ve "ageller"*: Şairin yaşadığı utanç ve pişmanlığı simgeler. Mavi gözler parıldarken, "ageller" derin bir utancı ifade eder.

- *Paralar ve dünya malı*: Maddi dünya ile manevi değerlerin çatışmasını simgeler. Şair, hüznünü maddi dünyaya değişmeyi reddeder.

- *Çocukluk ve oyunlar*: Masumiyet, geçmişe özlem ve kökleri simgeler. Çocukluk anıları, şairin iç dünyasındaki saflığı ve özlemi temsil eder.

- *Vatan*: Şairin bağlılık duyduğu yer, kökler ve kimliktir. Vatan, şairin hüznüyle ilişkilendirdiği ve değer verdiği bir yerdir.

- *Güneş ve gece*: Aydınlık ve karanlık, umut ve umutsuzluk arasındaki mücadeleyi simgeler.

- *Fabrikalar ve marşlar*: Endüstriyel toplum ve kolektif mücadeleyi simgeler. Şair, halkın direnişini ve gücünü vurgular.

- *Kan gemisi*: Savaş ve kayıpları simgeler. Geçen zaman ve savaşın izleri, hatıralarda kalır.

- *Direniş*: Şairin ve halkın gücü, umut ve mücadelesini simgeler. Gözlerdeki direniş, gelecek için bir umut ışığıdır.

Bu imgeler ve simgeler, şiirin derinlikli ve çok katmanlı anlamını oluşturur. Her bir yıl, şairin duygusal yolculuğunda önemli bir evreyi temsil eder ve okuyucuya derin bir düşünme alanı sunar.

2. 2. 3. 4. Şiirin Temaları

- *Yitirilmiş Zaman ve Hatıra*

- *Acı ve Hüzün*

- *Kayıp ve Özlem*

Umut ve Değişim Arzusu

•Direnış ve Umut

•Adalet Arayışı ve Eleştiri

•Vatan Sevgisi ve Milliyetçilik

•*Şiirin Gücü ve Şairin Rolü*: Şiir ve şairlik, acıları ifade etmenin ve toplumu bilinçlendirmenin bir aracı olarak ele alınır. Şair, kendisini bir anlatıcı ve toplumun vicdanı olarak konumlandırır.

2. 2. 3. 5. Şiirin Yorumu

Bu şiir, Mart 1973'de Yemenli Büyük Şair Muhammed Mahmud ez-Zübeyri'nin irtihalinin 9. yıldönümünde yazılmış olup şairin yaşadığı acıları, duygusal karmaşalarını ve toplumun genel durumunu ele alır. Her yıl için ayrı bir bölümde, şairin iç dünyasını ve Yemen'in toplumsal ve politik bağlamını derinlemesine inceler. Şairin hüznü, umutları ve toplumsal eleştirileri, onun derin duygusal ve entelektüel dünyasını yansıtır.

Şiir, hem varoluşsal bir sorgulama hem de toplumsal bir eleştiri niteliği taşır. Melankoli, umut ve direnişin iç içe geçtiği bu şiir, okuyucuya derin düşünme ve empati kurma fırsatı verir.

2. 2. 4. Çocukla Garip Şarkıcı

الطفل والمغني الغريب

- ١ -

كان طفلا شقي الملامح

أبناءؤه يكبرون،

يشيخون،

يبتلع الموت أحفاده

وهو طفل بلا موت

ترضعه الأرض نار بكارتها

قدماه على كبد الطين موثقتان إلى صخرة الليل مدت له الريح قامتها فاستوى

قدماه على الماء

صار اسمه قمراً

صار شمساً

ولكنه عاد طفلاً

لماذا يبعثر أيامه في الطفولة ؟!

صارت له قدمان من الماء والنار

كف من الريح

وجه من الشمس

صوت من العاصفه

- ٢ -

متعباتٌ خطاي على الرمل

مرهقة كلماتي

كأن الحروف مُدى ودما مل

موغلة في عروقي

تمزق صدر النهار

تضاعف من زحمة الليل

تشر خني...

مهرة الحلم مدي جدائلك الخضر نحوي

لعل حبال الظلام التي - كالشعابين - تلتف من حول خاصرتي

علها تتناثر

يدركها السأم المر

يذبحها خنجر الانتظار

- ٣ -

المشائق تنبت حولي.. أمامي وخلفي

وأشجارها في الفضاء القريب معلقة

تتدلى نهاراً وليلاً

شتاء وصيفاً

نذرت دمي،

كلماتي،

حياتي وموتي له

وهو يلهو بأشلاء أبنائه

بانتصاراتهم

بانكساراتهم

ذاك الطفل

شابت على كتفيه النجوم

وشاخت ضروع الدموع

وما زال طفلاً

يحطم رأس التقاليد والحكمة الميته

ويحطمه الجوع والحكمة الميته

- ٤ -

من يعيد البراءة للقمر الطفل ؟

من يرجع السحب الممطرات إلى الرمل ؟

من يحمل السيف في وجه ليل الصحاري ؟

ويغسل وحل التسول عن وجه مهترنا ؟

أيها الليل قف..

أيها الليل قف..

من يبارزني ؟

هكذا تصرخ الكلمات !!

فيخضر سيف الجياع

تطول حراب التمرد

ها هوذا الشعر تمضي مواكبه للقتال

ومن تحت راياته تستقر الجماهير صفا

ويخرج من صمته الشعب

تولد من عقمها الوردة النافره

Çocukla Garip Şarkıcı

-1-

Yaramaz bir çocuk olsa gerek
Çocukları büyüyor
Yaşlanıyorlar
Torunlarının ölümlerini yutuyor
Onlar ölümsüz çocuklar
Toprak onları bekâret ateşiyle emzirdi
Rüzgâr arttı ve onu yükseltti
Ayakları suyun üzerinde
Adı Ay oldu
Güneş oldu
Ama o yine de bir çocuktu
Neden çocukluk günleri tarumar oldu
İki ayağı su ve ateşe döndü
Biraz rüzgâr
Güneşten bir yüz
Fırtınadan bir ses

-2-

Kumdaki adımlarım yorgun
Kelimelerim yük
Sanki harfler boşlukta kaynıyor
Damarlarımın derinliklerinde
Günün göğsü yırtıldı
Gecenin zahmeti azaldı
İhanet yayıldı

Rüyamdaki Kısırak yeşil örgülerini bana doğru uzat

Belki karanlığın ipleri -yılanlar gibi- belime dolandır

Dağılmasına izin verir

Acı bir sıkıntı kaplar

Beklemenin hançeri onu öldürür

-3-

Darağacı etrafımda büyüyor

Önümde, arkamda

Yakındaki sarkık ağaçlar sallanıyor

Gece ve gündüz

Kış ve yaz

Kanıma yemin ettim

Kelimelerime

Benim hayatım ve ölümüm onundur

O çocuklarının kalıntıları ile oynuyor

Kazandıkları zaferlerle

Omuzlarındaki Yıldızlar lekelenmiş

Göğsü gözyaşlarıyla yaşlanmış

Ve o hala bir çocuk

Geleneğin ve ölü bilgeliğin başını parçalayan

Açlık ve ölü bilgelik tarafından parçalanan

-4-

Çocuk aya bekâretini kim geri verecek?

Kim döndürecek Yağmur bulutlarını toprağa?

Çöl gecesine karşı kılıcı kim taşır

Temizler kısrağımızın yüzündeki yalvarmayı

Ey gece kalk...

Ey gece kalk...

Kim benimle düello yapar?

Kelimeler böyle çılgık atıyor

Açların kılıcı yeşeriyor

İsyân mızrakları uzuyor

Bakın şiir alayları savaşa gidiyor

Kitleler onun bayrağı altında saf tutuyor

Halk onun suskunluklarından çıkıyor

Kısırlığından enfes bir gül doğuyor (el-Mekâlih A.-A. , 1986, s. 610)

2. 2. 4. 1. Şiirin Analizi

a) Çocukluk ve Masumiyet

Şair, bir çocuk figürüyle başlayarak masumiyet ve saflığın yitimini vurgular. Çocuklar büyüüp yaşlanırken, torunlarının ölümlerini görürler. Burada çocukların ölümsüzlüğü, saflıklarının zamanla kaybolmadığı ama hayatın zorluklarıyla yüzleştikçe değiştikleri anlamına gelir. Toprak, bekâret ateşiyle çocukları emzirirken, rüzgâr onları yükseltir. Bu metaforlar, doğanın saflığı ve gücünü temsil eder. Çocuğun aya ve güneşe dönüşmesi, onun masumiyetinin ve enerjisinin evrensel ve kozmik boyutlara ulaştığını gösterir. Ancak yine de çocukluk günlerinin tarumar olması, masumiyetin kayboluşunu simgeler. İki ayağı su ve ateşe dönmesi, çocuğun yaşamın çelişkileriyle yüzleştğini anlatır.

b) Yorgunluk ve İhanet

Şair, kumdaki yorgun adımları ve kelimelerinin yüküyle, hayatın zorluklarını ve kişisel mücadelelerini dile getirir. Harflerin boşlukta kaynaması, içsel bir karmaşıklık ve duygusal bir boşluğu ifade eder. Günün göğsünün yırtılması ve gecenin zahmetinin azalması, hayatın acımasız ve sürekli değişen doğasını gösterir. İhanetin yayılması, toplumun yozlaşmasını ve güvenin yitimini sembolize eder. Şairin rüyasında yeşil örgülerini uzatan kısarak, umut ve hayallerin peşinden gitme arzusunu temsil eder. Ancak karanlığın ipleri, yaşamın sıkıntılarını ve belirsizliklerini simgeler. Beklemenin hançeri ise, zamanın acımasızlığı ve sabrın tükenişini anlatır.

c) *Darağacı ve Ölüm*

Darağacının etrafında büyümesi, şairin hayatının tehdit altında olduğunu ve sürekli bir ölüm korkusuyla yaşadığını gösterir. Sarkık ağaçlar, ölüm ve belirsizliği simgelerken, gece ve gündüz, kış ve yaz sürekli değişen hayatın döngüsünü temsil eder. Kanıma yemin ettim ve kelimelerime, şairin hayatı ve ölümü arasındaki bağı anlatır. Çocuklarının kalıntıları ile oynayan figür, zaferlerle kazandıkları ama bir yandan da yaşadıkları trajedilerle yüzleşen birini simgeler. Omuzlarındaki yıldızlar lekelenmiş, göğsü gözyaşlarıyla yaşlanmış, masumiyetin ve saflığın kaybolduğunu anlatır. Bu figür hala bir çocuk olarak kalmış, ancak açlık ve ölü bilgelik tarafından parçalanmıştır. Bu, masumiyetin yozlaşma ve yoksulluk tarafından yok edilmesini simgeler.

d) *İsyan ve Yeniden Doğuş*

Bu bölümde, şair masumiyetin ve saflığın yeniden kazanılmasını sorgular. Çocuğun aya bekâretini kim geri verecek, yağmur bulutlarını toprağa kim döndürecek soruları, kaybolan masumiyetin ve doğanın bozulmasının geri kazanılıp kazanılamayacağını sorgular. Çöl gecesine karşı kılıcı taşıyan figür, adalet ve mücadeleyi temsil eder. Şairin kelimeleri, mücadele çağrısıdır. Açların kılıcı yeşeriyor, isyan mızrakları uzuyor, toplumsal adaletsizliğe ve açlığa karşı bir başkaldırının yükseldiğini simgeler. Şiir alaylarının savaşa gitmesi, halkın şairin liderliğinde adaletsizliğe karşı birleştiğini ve mücadele ettiğini anlatır. Halkın suskunluklarından çıkması ve kısırlığından enfes bir gül doğması, umut ve direnişin sembolüdür.

2. 2. 4. 2. Toplumsal ve Kültürel Bağlam

Şiir, Yemen'in toplumsal ve kültürel bağlamında derin semboller ve imgeler kullanarak, bireysel ve kolektif deneyimlerin iç içe geçtiği, çok katmanlı bir anlatı sunar. Toplumun ve bireylerin sürekli değişen ve dönüşen dinamiklerini, savaşın ve çatışmaların yarattığı travmaları, direniş ve yeniden doğuş arzusunu şiirsel bir dille ele alır. Bu bağlamda, "*Çocukla Garip Şarkıcı*", Yemen'in karmaşık toplumsal ve kültürel yapısını derinlemesine yansıtan bir eser olarak değerlendirilebilir.

2. 2. 4. 3. Semboller ve İmgeler

•*Kum*: "Kumdaki adımlarım yorgun" ifadesi, zamanın ve yaşamın zorluklarını yansıtır. Kum, zamanın akışını ve izlerini simgeler.

• *Gece ve Gündüz*: Gece ve gündüz, aydınlık ile karanlık arasındaki ikilemi ve hayatın döngüsünü temsil eder.

• *Kış ve Yaz*: Mevsimler, doğanın değişkenliğini ve insan hayatının geçişlerini simgeler.

• *Kılıç*: Kılıç, güç ve mücadeleyi ifade eder. "Çöl gecesine karşı kılıcı kim taşır" ifadesi, zorluklarla mücadele etme ve direnme çağrısını içerir.

• *Kısrığın Yüzü*: Kısrığın yüzü, güzellik ve zarafeti temsil eder. Şiirdeki kısrığın sembolizmi, doğanın saflığını ve canlılığını yansıtır.

• *Gözyaşları*: Gözyaşları, acı ve üzüntüyü, aynı zamanda temizlenme ve arınmayı simgeler.

• *Çocuk*: Şiir boyunca geçen "çocuk" figürü, masumiyet, safiyet ve yenilenme temalarını simgeler. Aynı zamanda çocukluk günlerinin özlemini ve geçmişle olan bağı ifade eder.

• *Toprak*: "Toprak onları bekâret ateşiyle emzirdi" ifadesiyle toprak, yaşam kaynağı olarak yeniden doğuşu ve yaşam döngüsünü simgeler.

• *Rüzgâr*: Rüzgâr, değişim ve hareketliliği temsil eder. Ayakları suyun üzerinde olan çocuğun yolculuğunu ve büyüme sürecini işaret eder.

• *Ay ve Güneş*: Ay ve güneş, zamanın geçişini ve evrensel değişimi simgeler. Ayakları suyun üzerinde iken adı Ay ve Güneş oldu ifadeleriyle zamanın ve döngünün parçası olduklarını gösterir.

• *Fırtına*: Fırtına, kargaşa ve zorlukları, aynı zamanda içsel çatışmaları simgeler.

• *Darağacı*: Darağacı, ölümü ve sona erişi temsil eder. Şiirdeki dar ağaçlar ve darağacı figürleri, yaşamın zorluklarına ve ölümün varlığına işaret eder.

2. 2. 4. 4. Şiirin Temaları

- *Masumiyetin Kayboluşu*
- *Toplumsal Adaletsizlik*
- *İçsel Mücadele*
- *Mücadele ve Direniş*
- *Umutun Yeniden Doğuşu*

2. 2. 4. 5. Şiirin Yorumu

"Çocukla Garip Şarkıcı" adlı şiir, şairin toplumsal ve bireysel sancılarını, hayatın acımasız gerçeklerini ve insan ruhunun derinliklerindeki çelişkileri güçlü semboller ve imgelerle dile getiriyor. Şiirin her bir bölümü, insanlık durumuna dair derin bir eleştiri ve içsel bir sorgulama içeriyor.

Şiir, dört bölümden oluşur ve her bölüm, farklı temalar etrafında örülmüş imgelerle doludur. Şair, dili ustalıklı kullanarak okuyucunun zihninde güçlü imgeler yaratır. Anlatım, oldukça yoğun ve metaforiktir. Şiirin dilsel ustalığı ve yoğun metafor kullanımı, okuyucuyu derin düşüncelere sevk ederken, şiirsel bir isyan ve yeniden doğuş manifestosu sunar. Bu bağlamda, şiir hem edebi hem de toplumsal açıdan yüksek bir değere sahiptir.

2. 2. 5. Yoksullukla İlgili Bir Diyalog

حوارية عن الفقر...

[لو كان الفقر رجلاً لقتلته]

علي بن أبي طالب

الشاعر:

من يقتله...؟

ها هو ذا يرتاد الحارات المقهورة

ممتطياً فرس الجوع

وممتسقا سيف الأحرار

يذبنا أطفالاً وشيوخاً

يحيا في الأقبية السوداء

يتجول في الأحياء المزدهمة

لم كم تقتله يا ابن أبي طالب؟!

سيفك كان طويلاً

يخرج من صفحات القرآن

سيفي ما أقصره

كلما تي ما أقصرها

تخرج من شفتي إنسان

لا حول له، لا شأن

علي بن أبي طالب:

سيفي كان طويلاً

لكن الفعل قصير

فليغفر لي سيفي،

شفته الظامئتان لكأس طافحة بدماء الفقر

لم ترتعشا يوماً

لم تغتسلا بمياه الشفق الأحمر

يا ويلي ضيعت الأيام سدى

لم أتبين في الظلمة وجه الخصم

كان الفقر فتى إقطاعي الدم

يحيا في قصر مسحور الشرفات

يتزوج خمساً

يستحلب أشجار « القات »

سيفي وأنا، كنا نبحت عنه بين الفقراء

في ساحات الجوع المكتظة

ها هوذا يزرع أشجار البؤس

يبيع رماد الدمع

من يرغب منكم في قتل الفقر

فليقتله - هنا - فوق موائد أصحاب المال

في سهرات « التانجو »

في حفلات الأزياء

الشاعر:

هل كان الموت طريق الفقر ؟

أم كان الفقر طريق الموت ؟

علمنا يا ابن أبي طالب مما علمك الله

علي بن أبي طالب :

الموت الفقر

الفقر الموت

من يسلبك اللقمة

يسلبك الروح

من بنزع عنك الثوب

ينزع عنك الجلد

هذا «ألف الأشياء»

«أجد» أسفار العمر

Yoksullukla İlgili Bir Diyalog

[Yoksulluk bir insan olsaydı, onu öldürürdüm.]

Ali b. Ebî Tâlib

Şair:

Kim öldürür onu..?

Gittiği yerden ayağını kesmez kahredici sıcaklıkları olan

Açlık atına binmiş

Ve hüznler kılıcı çekmiş

Çocuk yaşlı demeden bizi kesen

Kara giysiler içinde yaşayan

Canlı kalabalıklar arasında gezen (onu?)

Neden onu öldürmedin ey İbn Ebî Tâlib?!

Uzundu senin kılıcın

Kur'ân'ın sayfalarından çıkardı

Kılıcım onu kısaltmadı

Kelimelerim onu kısaltmadı

İki dudağımdan çıkar bir insan

Kuvveti yok, ilgisi yok

Ali b. Ebî Tâlib:

Uzundu kılıcım

Ancak eylemi kısaydı

Kılıcımı bağışla,

Kurumuş iki dudağı yoksulluğun kanıyla ağzına kadar dolu kâsedden

Bir gün olsun ürpermedi

Kızıl şafağın sularıyla yıkanmadı

Vay başıma gelene ki boşa yitti günler

Düşmanın yüzünü seçemedim karanlıkta

Yoksulluk kan feodali bir gençti
Balkonlu büyülü bir köşkte yaşardı
Beş kez evlenirdi
K t aēalarını saēardı
Kılıcımıla ben, onu yoksullar arasında arardık
Tıklım tıklım  lık meydanlarında
Dert aēaları eker o
Gözyaşı k l  satar.
Yoksulluēu öldürmek isteyenleriniz
 ld rs n bakalım onu -orada- mal sahiplerinin masalarının üzerinde
Tango gösterilerinde
Moda fuarlarında

şair:

Yoksulluēun yolu ölüm m yd ?
Yoksa  l m n yolu yoksulluk mıydı?
 ērendik ey  bn Eb  Tâlib, Allah'ın sana  ērettiēinden

Ali b. Eb  Tâlib:

Ölüm yoksulluk
Yoksulluk  l m
Seni gasp eden lokmadır
Seni gasp eden ruhtur
 zerinden çıkaran giysidir
ıkaran deridir
Bu (mal sevgisi)dir
Ömür kitaplarının alfabesidir (el-Mekâlih A.-A. , 1986, s. 600)

2. 2. 5. 1. şiirin Analizi

Bu şiir, yoksulluk ve ölüm gibi evrensel konuları felsefi bir diyalog formunda ele alır. Ali b. Eb  Tâlib'in yoksullukla ilgili sözlerinden ilham alan şair, yoksulluēun sadece fiziksel bir durum deēil, insanları ruhen ve bedenlen yıpratın toplumsal bir sorun olduēunu vurgular. şiir boyunca yoksulluk, ölümle eřdeēer tutulur ve toplumun ekonomik eşitsizliklerine eleştirel bir bakış sunulur.

a) İlk Bölüm

Şair, yoksulluğun bir insan olsaydı onu öldüreceğini dile getirir ve Ali b. Ebî Tâlib'e neden onu öldürmediğini sorar. Yoksulluğun, açlık ve hüznün kılıcıyla herkesi etkileyen bir güç olduğunu belirtir.

b) İkinci Bölüm

Ali b. Ebî Tâlib, kılıcının uzun olduğunu ancak eyleminin kısa olduğunu kabul eder. Yoksulluğun kökenlerine inen bir açıklama yapar ve yoksulluğun zenginlik ve mal sevgisiyle ilişkili olduğunu belirtir. Yoksulluğu, sadece fiziksel bir güçle değil, toplumsal ve ekonomik yapılar üzerinden de anlamak gerektiğini vurgular.

c) Üçüncü Bölüm

Şair, yoksulluğun ve ölümün birbirine bağlı olduğunu ve bu bilgiyi Ali b. Ebî Tâlib'den öğrendiğini dile getirir. Bu bölüm, yoksulluğun ölümcül etkilerini ve toplum üzerindeki derin izlerini ele alır.

2. 2. 5. 2. Toplumsal ve Kültürel Bağlam

Şair, Ali b. Ebî Tâlib'in sözünü bir hareket noktası olarak kullanarak, yoksulluğun geniş toplumsal etkilerini araştırır. Yoksulluk, burada yalnızca bir sınıfsal farklılık değil, toplumun genelini etkileyen yaygın bir sorun olarak görülür. Yoksulların çektiği sıkıntılar ve onların arasında yoksulluğu öldürme arayışının yetersiz kalışı, dönemin sosyal düzenine eleştiri olarak aktarılır. Bu durum, özellikle gelir dağılımındaki eşitsizliğin ve toplumdaki dengesizliğin altını çizer.

2. 2. 5. 3. Semboller ve İmgeler

•Yoksulluğun sıcaklıkları, açlık atına binmiş ve hüznün kılıcı çekmiş olarak tasvir edilmesi, yoksulluğun insanlar üzerindeki fiziksel ve duygusal etkilerini ifade eder. Yoksulluk, çocuk yaşlı demeden herkesi etkileyen ve canlı kalabalıklar arasında dolaşan bir kara giysi olarak tasvir edilir.

•Ali b. Ebî Tâlib'in kılıcının uzunluğu ancak eyleminin kısa olduğu ifadesi, yoksulluğa karşı mücadeledeki çaresizliği ve zorlukları simgeler.

•Şairin kelimelerinin ve kılıcının yoksulluğu kısaltamaması, sözcüklerin ve fiziksel gücün yetersizliğini ifade eder.

•Yoksulluğun kan feodali bir genç olarak betimlenmesi, köklü ve süreklilik arz eden bir sorun olduğu anlamını taşır.

•"Ölüm yoksulluk, yoksulluk ölüm" ifadesi, yoksulluğun ölümcül bir durum olduğunu ve hayatın temel gereksinimlerini gasp eden bir güç olduğunu ifade eder.

Yoksulluğun insanların ruhunu, bedenini ve onurunu nasıl yok ettiğini anlatır.

2. 2. 5. 4. Şiirin Temaları

•Yoksulluğun Acısı ve Zorbalığı

•Mücadele ve Çaresizlik

•Yoksulluğun Derinliği ve Sürekliliği

•Toplumsal Eleştiri

•Yoksulluk ve Ölüm

2. 2. 5. 5. Şiirin Yorumu

Şair, Ali b. Ebî Tâlib'in yoksullukla ilgili sözünden yola çıkarak, yoksullukla mücadelenin sadece bir bireysel çaba olmadığını, toplumsal bir değişim gerektirdiğini ifade eder. Yoksulluk, burada sadece bir ekonomik sorun değil, bireyleri ruhen ve bedenen etkileyen, toplumun genel yapısında köklü değişiklikler gerektiren bir mesele olarak görülür. Şair, "ölüm yoksulluk" ve "yoksulluk ölüm" diyerek, bu iki kavramın ayrılmaz bir şekilde iç içe geçtiğini vurgular. Şiir, topluma yoksulluğun sadece ekonomik bir sıkıntı değil, tüm varoluşu etkileyen bir sorun olduğu mesajını güçlü bir şekilde iletir.

2. 2. 6. Bana Kim Rehberlik Edebilir?

من يدلني ؟

أقول للنجم متى تحملي

على جناح الضوء نحو اليمن ؟

لعل شمسها .. سحابها

ترابها من الأسي تغسلني

أكاد أن أموت، ان

أغرق في صحارى شجني

في كل ليلة أعدو مجرحاً

أصبح في الدجى ، يا وطني

أنت أنا.. أنت أنا

جرحك الذي جرحني

هشمك الذي هشمني

أبعدك الذي أبعدني

متى ستسحق السجن

تشق وجه الكفن؟

أكاد من حزني عليك

أنظفي ... في حزني

ترحل - روحي - كل ليلة ثم تعود للديار

تحمل لي منك وعود الخصب، تحمل الاخبار

تقول لي في حيرة، تقول في انكسار

وجهك لم يزل يبدو ويختفي من خلل الغبار

قلبك بين اللهب المثار ، بين النار

خذني إليك، أضناني، أمضني السفار

يا يماني، يا يمن الدموع والجراح والإعصار

يا من يدلني على...

طريق الوطن الحزين من يدلني ؟

ينفض عن وجهي الغريب

عن روعي غبار الشجن

هذا الشتاء المر بالأحزان

بالأسى يغمري

غيومه السوداء تستفزني

بجزها عارية تمطري

يا من يدلني على طريقها

طريق أحلى المدن

يرجعني تّوا الى حبيتي

معبودتي ... لليمن

منحته ما علمتني غربي

من حكمة وفطن

وهبته الشعر وما يزرعه

الشعر على حقول السوسن

يا من يدلني ؟

يا من يدلني ؟

Bana Kim Rehberlik Edebilir?

Yıldıza söylüyorum ne zaman götürürsün beni

Işığın kanadında Yemen'e doğru?

Güneşi.. bulutu

Toprağı derttendir yıkar belki beni

Ölmek üzereyim,
Çöllerde boğulmak kederim

Yaralı koşarım her gece
Haykırırım karanlıkta, ey vatanım

Sen bensin.. Sen ben
Beni yaralayan seni yaraladı

Beni parçalayan seni parçaladı
Seni dışlayan beni dışladı

Ne zaman öğütülecek zindan,
Yırtılacak kefenin önü?

Sana hüznümden neredeyse
Söndürüyorum kendimi.... hüznümde

Göçer -ruhum- her gece, sonra bağlanır diyara
Götürür beni senden ve bereketli daldan, götürür haberler
Bana karışıklıktan söyler, bana kırıklıktan bahseder
Yüzün henüz görünüyor veya gizleniyor değil toz arasından
Kalbin yükseltilmiş alev içinde, yangın içinde
Kap beni götür kendine, bitkin düşür beni, canımı yaksın seferler
Ey Yemen'im, ey kasırgaların, yaraların ve gözyaşlarının Yemen'i
Ey beni bana gösteren...
Hazin vatan yolu üzerinde kim gösterir beni?

Sarsıp döker garip yüzümden
Ruhumdan keder tozunu

Bu acı kış hüznlerle
Dertlerle örter beni

Kara bulutları beni kışkırtır
Hüznüyle ıslatır üryan beni

Ey beni yolu üzerinde gösteren
Yol, şehirlerin en tatlısı

Kavuşturur beni sevgilime
Mabuduma... Yemen'in

Hediyesidir, gurbetimin bana öğrettiği
Hikmetten ve basiretlerden

Şiir de ona ekilen de armağanıdır
Şiir zambak tarlasının içindedir

Ey bana rehberlik eden?
Ey bana rehberlik eden? (el-Mekâlih A.-A. , 1986, s. 521)

2. 2. 6. 1. Şiirin Analizi

a) İlk Bölüm:

Şair, yıldızdan kendisini Yemen'e götürmesini ister. Burada, Yemen hem bir coğrafi mekan hem de huzurun ve kurtuluşun sembolüdür. Şair, çöllerde boğulan kederini ve içsel yolculuğunu anlatır.

b) İkinci Bölüm:

Şair, vatanını kendi benliğiyle özdeşleştirir ve vatanının acılarının kendi acıları olduğunu ifade eder. Karanlıkta haykırır ve zindanın ne zaman yıkılacağını sorar.

c) Üçüncü Bölüm:

Şair, içsel yolculuğunda rehber arayışını sürdürür. Her gece ruhunun göç ettiğini ve kederle dolduğunu anlatır. Bu bölüm, şairin duygusal durumunu ve içsel çatışmalarını daha derinlemesine ele alır.

d) Dördüncü Bölüm:

Şair, Yemen'in kasırgalar, yaralar ve gözyaşlarıyla dolu bir yer olduğunu ifade eder. Yine de, bu yerin ona rehberlik edeceğine ve onu sevgilisine, yani nihai huzura kavuşturacağına inanır.

2. 2. 6. 2. Toplumsal ve Kültürel Bağlam

"*Bana Kim Rehberlik Edebilir?*" şiiri, Yemen'in tarihsel ve toplumsal gerçekliklerini derinlemesine yansıtarak, ülkenin savaşlar ve iç çatışmalarla geçen zorlu dönemlerine dikkat çeker. Şiir, bireyin yaşadığı acıları ve toplumun çektiği sıkıntıları ustaca bir araya getirir.

Yemen'in içinde bulunduğu siyasi ve sosyal karışıklık, bireylerin yaşadığı travmalarla birleşir. Şair, vatan sevgisini ve yurtsuzluk hissini yoğun bir şekilde dile getirir. Ülkenin kültürel zenginlikleri ve edebi mirası, şiirde kendine özgü imgelerle ifade edilir.

2. 2. 6. 3. Semboller ve İmgeler

· *Yıldız*: Yol gösterici, umut, rehber.

Şair, yıldızdan kendisini Yemen'e götürmesini ister. Yıldız, şair için bir yol gösterici ve rehberdir, karanlıkta yolunu bulmasına yardımcı olacak bir umudu temsil eder.

· *Yemen*: Vatan, huzur, kurtuluş.

Yemen, şairin memleketi ve aynı zamanda huzur ve kurtuluşun sembolüdür. Şair, vatanına duyduğu özlemi ve orada bulmayı umduğu huzuru ifade eder.

· *Çöl*: Keder, yalnızlık, zorluklar.

Şair, çöllerde boğulmakta olan kederinden bahseder. Çöl, şairin içsel yalnızlığını, zorluklarını ve kederini temsil eder.

· *Güneş ve Bulut*: Doğa, umut, değişim.

Güneş ve bulut, doğanın döngüsünü ve değişimi temsil eder. Şair, bu imgeleri kullanarak, doğanın bile onun acılarına ortak olduğunu ve umut arayışını vurgular.

· *Karanlık*: Umutsuzluk, belirsizlik, korku.

Karanlık, şairin içinde bulunduğu umutsuzluk ve belirsizlik durumunu temsil eder. Karanlıkta haykırmak, şairin içinde bulunduğu zor durumu ve yardım arayışını ifade eder.

· *Zindan ve Kefe*: Hapis, engeller, ölüm.

Şair, zindanın öğütülmesini ve kefenin yırtılmasını bekler. Zindan ve kefe, şairin karşılaştığı engelleri ve ölüm korkusunu simgeler. Zindanın öğütülmesi ve kefenin yırtılması, özgürlüğe ve kurtuluşa olan arzuyu temsil eder.

· *Alev ve Yangın*: Tutku, acı, yıkım.

Kalbin yükseltilmiş alev içinde olması, şairin içinde bulunduğu yoğun duygusal durumu ve acıyı ifade eder. Alev ve yangın, şairin içsel çatışmalarını ve bu çatışmaların yıkıcı etkisini simgeler.

· *Toz ve Kırıklık*: Belirsizlik, kaybolmuşluk, umutsuzluk.

Yüzün toz arasında görünmesi veya gizlenmemesi, şairin belirsizlik ve kaybolmuşluk hissini temsil eder. Kırıklık, şairin ruh halindeki parçalanmışlığı ifade eder.

· *Kasırğa ve Yaralar*: Acı, travma, kaos.

· *Şehirler ve Mabud*: Huzur, sığınak, idealize edilen yer.

Yolun, şehirlerin en tatlısı olduğu ifade edilirken, şairin aradığı huzur ve sığınak vurgulanır. Mabud, şairin ulaşmayı arzuladığı nihai huzur ve kurtuluş noktasıdır.

2. 2. 6. 4. Şiirin Temaları

· *Vatan Özlemi ve Keder*

· *Arayış ve Umutsuzluk*

· *Doğa ve Kader*

· *İçsel Çatışma ve Yıkım*

· *Rehber ve Kurtuluş Arayışı*

2. 2. 6. 5. Şiirin Yorumu

1971 yılında yazılmış olan bu şiir, yazarın duygusal ve zihinsel durumunu yansıtarak, memleketine duyduğu özlemi ve bu özlemin yarattığı kederi anlatır. Şiir, vatanını kaybetmiş veya vatanından uzak düşmüş bir insanın hissettiği yoğun duyguları ve umutsuzluğu ele alır. Aynı zamanda, yol gösterici veya rehber arayışı, insanın yaşamında doğru yolu bulma çabasıyla ilişkilendirilebilir.

Yemen'e duyulan derin özlem ve bağlılık, şiirin merkezinde yer alır. Şair, karanlık günlerin sona ereceğine ve ülkenin yeniden doğacağına dair bir umut taşır. Bu bağlamda, şiir hem bireysel hem de toplumsal direnişi ve umudu simgeler.

2. 2. 7. *Ayn Şems'in Kızına Mektup*

رسالة إلى بنت عين شمس

(مهدة إلى القاهرة الحبيبة)

في غربتي عينك لي وطن

أهدابها تحنو ، وتحتضن

وتضميني إن طاف بي شجن

فيغيب في نظراتها الشجن

ويشوقني أهلي فأحضنهم

في أهلها، وتقول لي السفن:

إن أبعدتنا الريح عن يمن

فلنا على أجفانها يمن

نشوانة كالفجر مطلقة

لا سيف يجلدّها ولا حزن

أحداقنا في الصيف ملعبها

وقلوبنا لشتائها بدن

هي خمرنا وصلاة غربتنا

و سهادنا والدمع والحزن

نمشي بها ونعيش في غدها

و تضيء من أحشائنا « عدن »

يا بنت « عين الشمس » معذرة

لا الصمت يسعفنا ولا اللسن

ماذا تقدمه مواسمنا ؟

وبما يجود لدوحه الفنن ؟

يا من تدين لها مواهبنا

ويشيب حول ضفافها الزمن

جئنا نعب الشمس في ظمأ

ودلينا إنسانك الحسن

في حانة للحب ما كفرت

يوما ، ولا لخمورها ثمن

مفتوحة كالنور وارفة

لا الجذب يدركها ولا الوهن

كنا وراء العصر يصلبنا

ليل ، وترحل فوقنا المحن

أيامنا في الأسر مظلمة

يمتصها النسيان والعفن

وسهلنا تحت الدجى جثث

مأسورة ، وجبالنا كفن

فتململت يوماً وكنت لها

عونا على التاريخ يؤمن

يا بنت « عين الشمس » كل هوى

إلا هوى عينيك ممتن

أفلا سمعت لصوت مغترب

عيناك في غرباته الوطن ؟

Ayn Şems'in Kızına Mektup

(Sevgili Kahire'ye bir armağan)

Gurbetimde vatandır bana gözlerin

Kirpikleri eğilir, kucaklar

Ve keder kuşatırsa beni sarıl bana

Keder kaybolur bakışlarında

Ve özler beni ailem, sarılıırım ben de

Ailesine, gemiler de der ki bana:

Uzaklaştırırsa rüzgâr şayet Yemen'den bizi

Yemen'imiz onun göz kapaklarında olacak

Mutlak sarhoştur şafak gibi

Ne kılıç kamçılar kendisini ne de hüzün

Gözlerimiz yazın oyun alanıdır

Kalplerimiz kış için bedendir

Şarabımızdır o, gurbetimizin namazıdır

Uykusuzluğumuzdur, gözyaşındır, hüzündür
Kendisiyle yürürüz, yarınında yaşarız
(Adn) içimizden ıfık saçar

Ey (Ayn Şems'in) kızı, bağışla
Bize yardım eden ne bir ses var ne de dil
Mevsimlerimiz ne sunar?
Dalların dağıtması için ne verir?

Ey yeteneklerimizi ona borçlu olan
Ve kıyısının etrafında zamanın yaşlandığı kimse
Geldik, içiverdik güneş i susuzluk içinde
Senin iyi insanın rehberimizdir

İnkâr edilmemiş sevginin meyhanesindeki
Günün birinde, şaraplarının fiyatı yok
Yayılmıştır genişlemiş ıfık gibi
Ne verimsizlik bulur onu ne dayanıksızlık

Asrın ardındaydık sağlamlaştık
Bir gece, üzerimizden göçer sıkıntılar
Günlerimiz tutsaklıkta karanlıktır
Unutkanlık ve çürüme emer onu

Ovalarımız karanlık altında cesettir
Ele geçirilmiş, dağlarımız da kefendir
Dolayısıyla tedirgin oldu bir gün
Güvenilir tarihte onun yardımcısı oldun

Ey (Ayn Şems'in) kızı,
Zanaat yalnızca gözlerinin ihtirasıdır
Gurbetçi sese kulak vermedin mi?
Onun gurbetindeki vatan, gözlerindir (el-Mekâlih A.-A. , 1986, s. 517)

2. 2. 7. 1. Şiirin Analizi

a) Gözlerin ve Özlem

"Gurbetimde vatandır bana gözlerin"

Gözler: Şair, sevdiği kişinin gözlerini vatan olarak nitelendiriyor. Gözler, şair için hem teselli hem de huzur kaynağıdır. Keder kuşattığında, sevgilinin bakışlarında kaybolur.

Gurbet ve Vatan: Gurbet, şairin yaşadığı fiziksel uzaklık ve manevi yalnızlığı simgelerken, sevdiği kişinin gözleri, ona vatani hatırlatır ve özlemini dindirir.

b) Keder ve Mutluluk

"Keder kaybolur bakışlarında"

Keder: Şairin yaşadığı duygusal zorlukları ve gurbetin getirdiği kederi ifade eder.

Bakışlar: Sevgilinin bakışları, şairin kederini hafifletir ve ona mutluluk getirir.

c) Gözler ve Gurbet

"Gözlerimiz yazın oyun alanıdır"

Yaz ve Kış: Gözler, yazın oyun alanı olarak nitelendirilirken, kalpler kışın bedenidir. Bu metaforlar, şairin duygusal durumlarını yansıtır. Yaz, mutluluğu ve canlılığı; kış ise hüznü ve sıkıntıyı temsil eder.

Şarap ve Namaz: Gözler, şairin gurbetindeki teselli kaynağıdır. Şarap ve namaz, hem dünyevi hem de manevi teselli simgeler.

d) Aydınlık ve Karanlık

"Adn içimizden ı ışık saçar"

Adn: Cenneti temsil eder. Şairin içindeki umut ve inancı simgeler.

Ayn Şems: Ayn Şems'in kızı, yani Kahire, şairin yaşamına ışık ve rehberlik eden bir figürdür.

e) Karanlık ve Unutkanlık

"Günlerimiz tutsaklıkta karanlıktır"

Karanlık ve Tutsaklık: Şairin gurbet hayatındaki sıkıntılarını, yalnızlığını ve umutsuzluğunu ifade eder.

Unutkanlık ve Çürüme: Gurbetin getirdiği olumsuzlukları ve şairin içsel çöküşünü yansıtır.

2. 2. 7. 2. Toplumsal ve Kültürel Bağlam

• *Gurbet ve Yurt Özlemi*

Şiirdeki gurbet ve yurt özlemi, Yemen halkının yaşadığı zorunlu göçler ve yurtsuzluk deneyimini yansıtır. "Gurbetimde vatandır bana gözlerin" dizesi, uzaklarda bile memleket hasretinin ne denli derin olduğunu gösterir. Yemen'in sürekli savaş ve çatışmalarla anılan tarihi, halkın sık sık göç etmesine ve yurtsuzluk çekmesine neden olmuştur. Şair, bu acıyı ve özlemi gözler üzerinden simgeleştirir.

• *Eğitim ve Kültürel Bağ*

Ayn Şems, Kahire'deki prestijli bir üniversite olarak, eğitimin ve kültürel mirasın önemli bir temsilcisidir. Şair, bu üniversiteyi bir figür olarak kullanarak, eğitimin ve kültürel bağların gücünü vurgular. Eğitim, insanların hayatını dönüştürme ve geleceğe umutla bakma aracı olarak öne çıkar. Ayn Şems'in kızı, bilgi ve kültürün temsilcisi olarak, Yemen'in geleceği için bir ışık olarak görülür.

• *Kültürel Bağlam*

Mısır ve Yemen Arasındaki Tarihi Bağlar

Mısır ve Yemen, tarih boyunca kültürel ve ticari bağlara sahip iki ülke olmuştur. Şair, bu bağları yeniden hatırlatarak, iki ülke arasındaki kardeşlik ve dostluk ilişkisini dile getirir. Kahire, Arap dünyasında kültür ve eğitim merkezi olarak tanınır ve bu bağlamda Yemenli şairin, Mısır'a olan özlemi ve sevgisi, ortak tarih ve kültürel mirasın bir yansımasıdır.

• *Şiir ve Edebiyatın Rolü*

Şiir, Arap dünyasında önemli bir kültürel mirastır. Şair, edebi imgeler ve semboller kullanarak, toplumsal ve bireysel acıları, umutları ve özlemleri dile getirir. "Şarabımızdır o, gurbetimizin namazıdır" ifadesi, şiirin ve edebiyatın, insanların gurbet ve acılarına teselli ve umut kaynağı olduğunu belirtir. Şiir, bireylerin ve toplumların duygularını ifade etme ve paylaşma aracı olarak önemli bir yer tutar.

- *Umut ve Direniş*

Şiir, aynı zamanda umut ve direniş temalarını işler. "Asrın ardındaydık sağlamlaştık" dizesi, Yemen halkının zorluklara karşı direnişini ve daha iyi bir gelecek umudunu simgeler. Şair, geçmişin acılarını hatırlatırken, geleceğe dair umutlarını ve beklentilerini de dile getirir. Bu bağlamda, şiir hem bireysel hem de toplumsal direniş ve umudu yansıtır.

2. 2. 7. 3. Semboller ve İmgeler

- *Gözler*: Sevgilinin gözleri, şair için vatan, teselli ve umut kaynağıdır.
- *Gurbet*: Fiziksel ve manevi uzaklığı, yalnızlığı simgeler.
- *Keder ve Bakışlar*: Duygusal sıkıntılar ve sevgilinin teselli edici gücü.
- *Yaz ve Kış*: Duygusal durumların mevsimsel metaforları.
- *Şarap ve Namaz*: Dünyevi zevkler ve manevi huzurun simgeleri.
- *Adn (Cennet)*: Umut ve inancın sembolü.
- *Güneşin Gözü (Ayn Şems)*: Kahire, şairin hayatındaki aydınlık ve rehberlik kaynağı.

2. 2. 7. 4. Şiirin Temaları

- *Gurbet ve Yalnızlık*
- *Vatan Özlemi*
- *Sevgi ve Teselli*
- *Umutsuzluk ve Umut*

2. 2. 7. 5. Şiirin Yorumu

"Ayn Şems'in Kızına Mektup" başlıklı şiir, gurbet teması üzerinden vatan sevgisini, özlemi ve hasreti işleyen derin bir şiir. Şair, Kahire'deki Ayn Şems Üniversitesi'ni simgesel olarak kullanarak, eğitimin ve kültürel bağların önemini vurgular. Şiir, gurbet ve yurt özlemini dile getirirken, aynı zamanda umut ve direniş mesajları verir. Bu bağlamda, şiir hem edebi hem de toplumsal açıdan zengin bir eser olarak değerlendirilebilir.

2. 2. 8. Kuru Irmak Köprüsüne Bir İç Çekiş

تنهيدة يمانية على جسر النهر الجاف

(كل من يزور « صنعاء » لا بد أن يمر بنهر جاف يقطع المدينة

إلى نصفين، ويقوم على ذلك النهر التراي جسر قديم..)

كان الليل سجيناً يتمدد فوق سرير الأرض، ويرضع ما أبقت سحب العام الشتوي.

من نيران في ضرع نجوم الشرق المطفئ.

والشمس امرأة مسبيه

منذ احتجرتها الظلمات وراء الأفق

وتحطم وجه الفرح الأخضر

لم يتغسل جفن بالنوم

النوم بلا نوم..

الشجر ، الإنسان ، الصخر ، البحر ، بلا نوم

النهر بلا نهر...

الجسر يهاجر في الصحراء

صدئت عيناه من التحديق إلى الظلمه

يتراجع مذعوراً..

آلاف النظرات العطشى تتساقط في عينيه على الوجه الحجري ،

شوكا ، إبراً ، أسئلة:

أين النهر ؟. وأين الماء ؟

يا جسراً في الصحراء

جف نخيل الفرحة

كل عصفير مدينتنا نفقت في الرمل فرسان الشمس القادمة يموتون

فمتى تخضر الشمس ،

ويجبل غيم بالأمطار ؟

• • • •

النوم بلا نوم

النهر بلا نهر

يتلوى مكسوراً

في رئة الأرض يغوص الجسر

القدمان الحجريان تغوصان

الصدر الطيني الاصفر

يدركه السأم الحجريّ الأسود

ينخر في عظم الصخر الداء

ينزف في وجه الليل دماً

قبرا

نعشا

يصرخ لا ماء..

والليل امرأة شبقية

تتمطى فوق سرير الأرض النازفة الجبلى

ميعاد حضور الشمس تأخر

طالت رحلتنا في الليل الابكم

من يوقظها من مرقدها ؟

من يوقظها من مرقدها ؟

طالت رحلتنا في الليل الابكم

لا شمس لنا .. لا زاد

لا نحر .. ولا أبعاد

الجسر يغوص

يغوص

يغوص

النظرات العطشى تطعن وجه الاحجار

تطعنها بالصمت الاحجار

والليل دخان يتمطى

بحثاً عن نيران أخرى

عن صدر سرير آخر

• • • •

هل سيجيء الفجر ؟.

الطين - هناك - فتاة تحلم بمجيء الفجر حيلى

تلد الصلصال الاحمر والاخضر

ترضع أشجاراً ووروداً حمراء

لتجني عصافير الفجر...

وتبني مدناً عاشقه

وجسورا للحب وانحارا للماء

Kuru Irmak Köprüsüne Bir İç Çekiş

*(San'a'ya kim uğrarsa uğrasın, şehri ikiye ayıran
kuru ırmaktan ve bu toprak ırmak üzerine kurulan
eski bir köprüden geçer..)*

Bir tutukluydu gece, yeryüzü yatağında uzanan

Ve kış bulutlarının bıraktığını emen.

Doğunun sönmüş yıldızlarının memesindeki ateşlerdendi.

Güneş de esir bir kadındı

Karanlıklar onu ufkun ardında alıkoyduğundan

Ve neşenin yeşil yüzünü parçaladığından beri

Uykuyla yıkanmadı bir göz kapağı bile

Uykusuz uyku..

Ağaç, insan, kaya, deniz uykusuz

Nehirsiz nehir

Çölde göç ediyor köprü

Karanlığına bakmaktan paslandı gözleri

Panikleyerek vazgeçiyor göçmekten..

Susamış binlerce bakış düşüyor gözlerine, taşımın yüzüne

Dikenli, iğneli sorular:

Nehir nerede?. Nerede su?

Ey çöldeki köprü

Neşenin palmyesi kurudu

Şehrimizin tüm serçeleri telef oldu kumda

Gelecek güneşinin şövalyeleri ölüyor

Peki ne zaman yeşerecek güneş
Ve bulutlar ne zaman gebe kalacak yağmurlara?
...
Uykusuz uyku
Nehirsiz nehir
Çatlayarak kıvrılıyor,
Dünyanın ciğerine dalıyor köprü
Taştan iki ayak dalıyor
Sarı çamur sineye
Anlıyor onu kara taşlı usanç
Kayanın kemiğini kemiriyor hastalık
Gecenin yüzüne damlıyor bir kan
bir mezar
bir tabut
Haykırıyor, su yok..
Ve gece, şehvetli bir kadın
Kanamalı gebe yer yatağı üzerinde geriniyor
Gecikti güneşin doğuş anı
Onu yatağından kim uyandırır?
Kim uyandırır onu yatağından?
Dilsiz gecedeki yolculuğumuz uzadı
Güneşimiz yok.. fazlası da yok
Nehir yok.. araları da yok
Köprü batıyor
Batıyor
Batıyor
Susamış bakışlar saplanıyor taşların yüzüne
Saplanıyor taşların sessizliğine
Gece, dumandır gerinen
Başka yangınlar arayarak
Başka yatağın önünde
...
Gelecek mi şafak?.

Çamur şafağın gelişini düşleyen bir kızdır

Gebe...

Yeşil ve kızıl bir balçık doğurur

Kırmızı güller ve emziren ağaçlar

Şafağın serçeleri gelsin diye..

Âşık şehirler inşa et

Köprüler kur, aşk için nehirler için su için (el-Mekâlih A.-A. , 1986, s. 568)

2. 2. 8. 1. Şiirin Analizi

a. Giriş (Bir tutukluydu gece...):

Bu bölüm, geceyi yeryüzüne hapsolmuş bir tutuklu olarak tasvir eder. Kış bulutlarının bıraktığını emen yeryüzü, bir tür kısıtlanmışlık ve çaresizlik hissi uyandırır. Doğu'nun sönmüş yıldızları ve güneşin esir edilmesi, karanlık bir atmosfer yaratır ve umutların kaybolduğunu simgeler.

b. Gelişme (Uykusuz uyku...):

Ağaç, insan, kaya, deniz gibi doğal unsurların bile uykuya hasret kaldığı belirtilir. Bu, toplumun her kesiminin ve doğanın bile umutsuzluktan etkilendiğini gösterir. Kuru nehir ve çölde göç eden köprü imgeleri, yaşamın durgunluğunu ve çaresizliği daha da vurgular.

c. Doruk (Susamış binlerce bakış...):

Susamış bakışların taşlara saplanması, toplumun çaresizlik ve umutsuzluk içindeki beklentilerini ifade eder. Nehir ve su arayışı, yaşamın kaynağının ve umudun arayışını simgeler. Bu bölümde, köprünün çöldeki yalnızlığı ve çatlaması, medeniyetler arasındaki kopukluğu ve toplumun çıkmazını daha da belirgin kılar.

d. Sonuç (Gelecek mi şafak?):

Bu bölümde, şafak umudu ve doğanın yeniden canlanma arzusu dile getirilir. Çamurun şafağın gelişini düşleyen bir kız olarak tasviri, umudun ve yenilenmenin sembolüdür. Ancak, şiirin genel karamsar havası, bu umudun gerçekleşmesinin belirsizliğini vurgular.

2. 2. 8. 2. Toplumsal ve Kültürel Bağlam

San'a'nın Durumu: Şiirde, San'a (Sana) şehri, kurumuş bir ırmak ve eski bir köprü üzerinden tasvir edilir. Bu, şehirdeki toplumsal ve kültürel kuraklığı ve durgunluğu ifade eder. Kurumuş ırmak ve köprü, bir zamanlar canlı olan ancak şimdi durgun ve terk edilmiş bir medeniyeti temsil eder.

Doğu ve Batı: Doğu'nun sönmüş yıldızları ve güneşin esir edilmesi, Doğu medeniyetinin durgunluğunu ve gerilemesini simgeler. Batı'nın teknolojik ve kültürel ilerlemesine karşın Doğu'nun geri kalışı ve umutsuzluğu, şiirde derin bir şekilde hissedilir.

Gelenek ve Modernite: Eski köprü ve kurumuş ırmak, geleneksel yapının modernite karşısındaki çaresizliğini sembolize eder. Bu semboller, geleneksel değerlerin modern dünyada kaybolmasını ve bu değerlerin yerini alan belirsizlik ve umutsuzluğu ifade eder.

2. 2. 8. 3. Semboller ve İmgeler

• **Köprü:** Köprü, medeniyetler arasındaki geçişi ve bağlantıyı simgeler. Ancak bu köprünün çöldeki yalnızlığı ve çatlaması, medeniyetler arasındaki bağlantının koptuğunu ve bu nedenle toplumun bir çıkmazda olduğunu gösterir.

• **Kuru Irmak:** Kuru ırmak, hayatın kaynağının kurumasını, dolayısıyla toplumun can damarının kesilmesini temsil eder. Bu, yaşamın ve umudun tükendiği bir durumu anlatır.

• **Gece ve Güneş:** Gece, karanlığı ve belirsizliği simgelerken, güneşin esir edilmesi umudun ve aydınlığın kaybolduğunu gösterir. Güneşin doğuşunun gecikmesi, toplumun aydınlanma ve yenilenme umutlarının ertelenmesini ifade eder.

• **Ağaç, İnsan, Kaya, Deniz:** Bu imgeler, doğal dünyanın bile uykuya hasret kaldığını ve canlılığını yitirdiğini gösterir. Toplumun her kesiminin ve doğanın bile bu umutsuzluktan etkilendiğini anlatır.

2. 2. 8. 4. Şiirin Temaları

- *Umutsuzluk ve Çaresizlik*
- *Geleneksel Değerin Kaybı*
- *Doğanın Tahribatı*

2. 2. 8. 5. Şiirin Yorumu

Şiir, Sana şehrinin sembolizmi üzerinden toplumsal ve kültürel durgunluğu, umutsuzluğu ve geleneksel değerlerin kaybını derinlemesine işler. Kuru ırmak ve eski köprü gibi imgeler, bir zamanlar canlı olan medeniyetin şimdi nasıl çöktüğünü ve umutsuz bir çıkmaza sürüklendiğini ifade eder. Gece ve güneşin sembolizmi ise, aydınlanma ve yenilenme umutlarının ertelendiğini ve toplumun karanlık bir belirsizliğe doğru sürüklendiğini gösterir. Bu analiz, şiirin toplumsal ve kültürel bağlamını, sembollerini ve imgelerini detaylandırarak, okuyucuya derin bir iç görsü sunar.

2. 2. 9. Fas'ta Güneş Batıyor

الشمس تسقط في المغرب

(الى الصديق الزميل المحمدي بن فرج في محنته الأليمة)

جوقة:

خيول « طارق » نافرة الخطى

و « طارق » على رمال الاطلسي ذبيح

« موسى » يضح في القيود

« عقبة بن نافع » جريح

والشمس مذ هوت من الاعياء

على مقابر الاحباب

مفجوعة

فاقدة الضياء

والليل يأكل النوافذ الحزينة الكوى

وينهش الابواب

•

الصوت:

تهشم الألق

تكسرت حوائط النهار .. والشفق

مد ظلاله الدميمة الغسق

سارت على شوارع المدينة البكماء

كتائب الظلام .. والفرق

أعلن حكمه الطوفان ، سالت الدماء

سل حسامه من غمده الغرق

ومات كل شيء في عيوننا

احترق

•

جوقه:

عصفورة مذعورة فرت

تحدث الاسوار

تحمل في المنقار

حكاية الشمس التي هوت

تكسرت على الجدار

تنوح في انكسار

«رأيتهم هناك يذبحون الفجر

يشنقون كل نجمة على الفضاء

يحاكمون كل خيط ، كل لمعة من الضياء

فابتلع المحيط اللمعان

ابتلعت أمواجه البريق

وصار كل شيء ميتا

وصامتاً

في المغرب الغريق

•

صوت:

تساءلت في الأفق نجمتان

غريبتان

-أتنظرين يا اختاه نهر الدم ؟

يسير نحو اليم

-لا أحد في أفقنا يثور أو يهتم

كأن شيئاً يمنع الافواه

-يقيد الاقلام يا اختاه

تمر حوله العيون مرةً ومرة فلا تراه

•

جوقة:

الليل مرّ والعيون في الدجى تنتظر الشروق

متى يعود

ولن يعود

فالشمس جيدها على رمال الاطلسي مشنوق

مكسورة العمود

ترقب في تمرد حزين

سيف « أمير المؤمنين »

وترقب الجنود

في كل كف أسود سكين

وكل قلب أبيض طعين

وطفلة تصرخ « والمحمداه »

وامرأة عجوز تسأل الأله

أن يحفظ ابنها السجين

المغرب السجين

•

الصوت:

بكت سهول « فاس »

وأجهش « الأوراس »

والجامع الكبير في دمشق غاضبٌ حزين والامويُّ تحت النقع محي الرأس

يبحث في صحارى الميتين

عن عقبة جديد

عن مدد وثائرين

اطرق فوق صهوة الجواد

قلّب عينيه الحزینتين حول الناس والجماد

كان الفراغ قاتلاً

لا شيء غير الصمت والسواد

Fas'ta Güneş Batıyor

(Dostum, meslektaşım el- Muhammed b. Ferec acı çilesinden dolayı)

Koro:

Tarık'ın atları hızlıdır.

Ve Atlantik'in kumlarında(Tarık)kurban edildi.

(Musa) Zincirlere vurulmuş halde yaygara koparıyor.

Ukbe b. Nafi yaralandı.

Ve güneş yorgunluktan düştü

Sevdiklerimin mezarlarına

Kalbi kırık

Işık kayboldu

Ve gece hüznü pencereleeri yiyor

Ve kapıları kırıyor

Ses:

Parıltı bozuldu

Günün ve alacakaranlığın
Duvarlar yıkıldı.
Alacakaranlıkta karanlık gölgelerini uzattı.
Aptal şehrin sokaklarında yürüdü karanlık tugaylar ve ekipler tufan
hâkimiyetini açıkladı.

Kan aktı
Hüsam boğulan kınından sordu
Her şey gözümüzün önünde öldü
Yandı...

Koro:

Korkmuş bir kuş kaçtı
Duvarlara meydan okudum
Gagada taşınan
Düşün güneşin hikâyesi
Duvarda kırıldı
Hayal kırıklığı içinde inliyor
"Onlarda orada şafağı katlettiklerini gördüm
Uzaydaki her yıldızı asıyorlar
Her ipliği, her ışık parıltısını deniyorlar
Okyanus parıltıyı yuttu
Dalgalar ısıltıyı yuttu
Ve her şey öldü
Her şey sustu
Boğulan Fas'ta

Ses:

Ufukta iki yıldız belirdi
İki yabancı
- kan nehrini görüyor musun kardeşim
Sağa doğru yürüyor
-ufkumuzda kimse isyan etmiyor
ya da umursamıyor

Sanki bir şey ağızlarını tıkıyormuş gibi
-kalemleri bağla kardeşim
Gözler defalarca onun etrafında dolaşıyor ama onu görmüyor.

Koro:

Gece geçti ve gözler karanlıkta
Güneşin doğuşunu bekliyor
Ne zaman dönecek
Ve o geri dönmeyecek

Atlantik'in kumları üzerinde güneş çok güzel
Sütun kırık
Hüzünlü bir isyan izledi
"Müminlerin emirinin" kılıcı askerler izledi
Her siyah avuç içinde bir bıçak var
Her beyaz kalp bıçaklanıyor
Ve küçük bir kız "Aman Allah'ım!"
Diye bağıyor
Ve yaşlı kadın tanrıya sorar tutuklu oğlunu korumak için mahkûm Fas

Ses:

Fas ovaları ağladı
Ve Ârus ağladı
Şam'daki ulu cami kızgın ve üzgün, Emevi ise başı öne eğik sıırıslıklam
Ölülerin çöllerini arıyorum
Yeni bir engel hakkında
Madad ve Thoerin hakkında
At sırtına vur
Hüzünlü gözlerini insanlara ve cansız nesnelere çevirdi
Boşluk ölümcüldü
Sessizlik ve karanlıktan başka bir şey yok (el-Mekâlih A.-A. , 1986, s. 249)

2. 2. 9. 1. Şiirin Analizi

Abdülaziz el-Mekalih'in 19 Temmuz 1971'de yazdığı 'Fas'ta Güneş Batıyor' adlı şiiri, tarihsel ve toplumsal olaylara dair derin bir anlayış sunmaktadır. Şiir, acı, kayıplar, zulüm ve umutsuzluk gibi temaları işlerken, Arap dünyasının karmaşık sosyal dinamiklerini yansıtır.

2. 2. 9. 2. Toplumsal ve Kültürel Bağlam

'Fas'ta Güneş Batıyor' şiiri, 1970'lerde Arap dünyasında yaşanan toplumsal ve siyasi çalkantıları yansıtır. Bu dönem, özellikle Filistin için "Kara Eylül" olarak bilinen ve çeşitli Arap ülkelerindeki trajik olaylar ve rejim değişiklikleri ile karakterizedir. el-Mekalih, bu bağlamda toplumun ruh halini, acılarını ve kayıplarını dile getirir. Şiir, yalnızca bireysel bir hikâye değil, aynı zamanda toplumsal bir bellek olarak da işlev görür.

2. 2. 9. 3. Semboller ve İmgeler

Şiirdeki semboller ve imgeler, duygusal derinliği artırmakta ve okuyucuya yoğun bir deneyim sunmaktadır.

- **Güneş:** Umut ve yaşamın sembolüdür; batması ise umutsuzluğu ve kaybı temsil eder.
- **Gece:** Karanlık ve belirsizliği simgelerken; aynı zamanda çaresizliği de ifade eder.
- **Kan nehrinin akışı:** Savaşın ve şiddetin kaçınılmaz sonucunu, zulüm ve baskıyı ifade eder simgeler.
- **Korkmuş bir kuş:** Özgürlük arayışını ve buna karşı duyulan özlemi imgeler.
- **'Gözler karanlıkta güneşin doğuşunu bekliyor'** dizesi ise, umudun ve bekleyişin sembolü olarak öne çıkar.

2. 2. 9. 4. Şiirin Temaları

Şiirin ana temaları arasında zulüm, kayıp ve umutsuzluk bulunmaktadır. 'Güneşin batışı' ve 'kan nehrinin akışı' gibi imgeler, acının ve kaybın yoğunluğunu

simgeler. 'Fas ovaları ağladı' dizesi, toplumsal bir eleştiri olarak ön plana çıkar. Mekalîh'in şiiri, bireysel ve toplumsal acıları harmanlayarak güçlü bir anlatım sunar.

2. 2. 9. 5. Şiirin Yorumu

Abdülazîz el-Mekalîh'in 'Fas'ta Güneş Batıyor' adlı şiiri, derin bir toplumsal eleştiri ve tarihsel bağlam sunar. Edebi sanatları ve imgeleri ustaca kullanarak acı, kayıp ve umutsuzluk temalarını işler. Bu yönüyle, şiir Arap edebiyatında önemli bir yer tutar ve dönemin toplumsal sorunlarına ışık tutar.

2. 2. 10. Bağımsızlık Gününde Aden Limanı'ndaki Bir Emekçinin Mesajı

رسالة عامل في ميناء عدن يوم الاستقلال

منتصف النهار

ما زال كفي خاوياً

لم أتسلم بعد كسرة الافطار

لكنني لست ككل يوم

أحلم بالرغيف عند الصبحو عند النوم

في لحظة قتلت معنى الجوع في دمي

أصبحت أغنى أغنياء العصر

وجه العصر مشدود إلى فمي

أحس أن قامتي تمتد في الفضاء

تضرب في التخوم

تضرب في التخوم

تقبل الشمس، تعانق النجوم

وإنني أحتضن الجبال والأنهار

أسير كالعملاق والنهار

ما عدت نملة تموت تحت الاحذية

تلحق أقدام الصغار والكبار

وتختفي خلف ثقب الأقبية

لأنني أكلت - حتى العظم - سيد البحار

أكلت دولة التاج الكبير

شربت في مينائي الصغير

ما حشدت من الاساطيل، من الجنود

أكلت في شراهة،

كل سياط الأمس والقيود

فصرت لا أعرف معنى الجوع والخواء

وقامتني تمتد في الفضاء

تضرب في التخوم

تقبل الشمس ، تعانق النجوم

Bağımsızlık Gününde Aden Limanı'ndaki Bir İşçinin Mesajı

Gün ortasında

Avuçlarım boş kaldı

Hala vatan parçasını bile elde edemedim

Fakat ben her zamanki gibi değilim

Her uyandığımda ve uyuduğumda bir ekmek hayal ediyorum

Bir an olur ki kanımdaki açlığın anlamı ölür

Çağımın en zengini olarak sabahlıyorum

Çağın yüzü ağzıma bastırılmışken

Boynumun fezaya çekildiğini hissediyorum

Sınırlara doğru

Sınırlara doğru

Güneşi öpüyor, yıldızları sarılıyor

Dağları ve nehirleri kucaklıyorum

Zirveler ve nehirler gibi akıyorum

Ayaklarımı altında ölen karıncalara da dönüp bakmıyorum

Küçüklerin ve büyüklerin ayaklarını yalayan

Ve mahzenlerin çukurlarının ardına saklanan

Çünkü ben kemiğine kadar denizin efendisini yedim

Büyük taş fırsatını yedim

İçtim küçük limanımda

Topladığınız filoları, askerleri

Oburca yedim

Dünün bütün kırbaçlarını ve zincirlerini

Artık açlığın ve boşluğun anlamını bilmiyorum

Doğruluyor uzanıyor fezaya

Sınırlara doğru

Güneşi öpüyor, yıldızları sarılıyorum (el-Mekâlih A.-A. , 1986, s. 43)

2. 2. 10. 1. Şiirin Analizi

30 Kasım 1967’de yazılan bu şiir, bir işçinin bakış açısıyla Yemen’in sömürgecilikten bağımsızlık kazanma sürecini ve bağımsızlık günü yaşanan toplumsal ve bireysel dönüşümü anlatır. Şiirde, toplumsal baskıdan kurtuluşla elde edilen onur, güce dönüşen içsel doyum ve halkın özgürlüğe kavuşmasıyla hissettiği büyük değişim temsili olarak öne çıkar.

2. 2. 10. 2. Toplumsal ve Kültürel Bağlam

El-Mekalih'in bu şiiri, Yemen'in İngiliz sömürgeciliğine karşı kazandığı bağımsızlık sonrası değişen sosyal dinamikleri yansıtır. 30 Kasım 1967 tarihi, Yemen'in özgürlüğe adım attığı gün olarak bu şiirde yer bulur ve bağımsızlıkla gelen sosyal ve psikolojik dönüşümün sembolü olur. Aden Limanı'nda çalışan emekçi, bağımsızlığın getirdiği rahatlama ve güçlenmeyi hisseder; artık toplumun alt tabakasında ezilen bir işçi değil, özgürlüğün verdiği onurla yükselebilen bir bireydir. Şair, bu duygusal ve sosyal değişimi halkın yaşadığı sınıfsal ve kültürel uyanış olarak sunar.

2. 2. 10. 3. Semboller ve İmgeler

Şiirde birçok güçlü sembol kullanılmıştır. “*Açlık*” ve “*boşluk*” sömürge dönemi boyunca halkın yaşadığı yoksulluğun, güçsüzlüğün ve baskının ifadesidir. “*Güneşi öpmek*”, “*yıldızları kucaklamak*” gibi ifadeler, işçinin elde ettiği özgürlük hissini, evrenle bütünleşmeyi ve bu yüce mutluluğu anlatır. İşçinin “*çağın en zengini*” olduğunu belirtmesi, bağımsızlıkla gelen içsel zenginliği ve kendine olan güveni sembolize eder. Sınırlara doğru uzanan boynu ve “*dağları, nehirleri kucaklama*” imgesi, sadece bireysel değil, ulusal bir özgürleşme duygusunu ifade eder.

2. 2. 10. 4. Şiirin Temaları

Şiirin ana temaları bağımsızlık, özgürlük, sınıf mücadelesi ve onurdur. Şair, işçinin “*açlık*” ve “*boşluk*” anlamını artık bilmemesini, bağımsızlığın getirdiği içsel doyum ve özgürlüğe kavuşma duygusuyla bağdaştırır. Bu tema, bağımsızlıkla gelen

psikolojik değişimi simgelerken, aynı zamanda işçi sınıfının ve genel olarak Yemen halkının mücadeleye kazandığı zaferin büyüklüğünü ifade eder.

2. 2. 10. 5. şiirin Yorumu

şiir, Aden Limanı'ndaki bir işçinin gözünden Yemen halkının bağımsızlık sonrası kazandığı gücü ve bireysel dönüşümü anlatır. Emekçi, artık “*ayaklar altında ezilen*” değil, doğanın ve evrenin yüceliğini hissedebilen, özgürlüğe kavuşmuş bir bireydir. El-Mekalih, burada bireysel özgürlükle toplumsal zaferi birleştirerek işçinin özgüvenini tüm bir toplumun bağımsızlıkla kazandığı yeni kimlikle özdeşleştirir. Böylece işçi sınıfının ve halkın özgürlük arayışındaki başarısını kutlayarak onların sesi olur.

2. 2. 11. Rüyalar

أحلام

حلمت ذات يوم أن عالماً جديداً

يخرج من هنا

من عالم الاسياد والعبيد

يمتد ظله

على طريق عائق القمر

واحتضن الزهر

إنسانه السعيد

*

رحلت من شماله إلى الجنوب

عبرته شرقاً إلى الغروب

قبلت في رحابه الافواه والقلوب

وجدته أجمل موجود على الوجود

ليس به نقدود

لا ظل للقيود

ليس له حدود

أسواره الازهار والشجر

وأغنيات العطر والنهر

تنمو على جباله الالحان

وفي سهوبه يعرش الامان

الخبز فيه بالمجان

والحب بالمجان

و المجد - كل المجد - للانسان

*

لكنني حين صحوت

يا لهول ما سمعت

يا لهول ما رأيت

سمعت من بعيد

بكاء شاعرٍ شهيد

«لا تحملوا بعالمٍ جديد

فخلف كل قيصر يموت : قيصر جديد»

رأيت عكس ما تقوله الأحلام

رأيت ليلاً مثقل الخطى

يسهر في أحداقها ، ينام

يأكل ما تبقى في العظام

بعد ليل الرعب والظلام

*

يا ليتنا نعيش في أحلامنا. نموت

على جناحها الصموت

نعبر جسر الواقع الحزين

نهدم وجه العالم المهين

نبتي على أنقاضه الأشعار والبيوت.

Rüyalar

Bir gün yeni bir âlem hayal etmiştim

Çıkıp gitmeyi buradan

Efendiler ve köleler dünyasından

Gölgeleri uzanıyor

Ay'ı saran bir yolda

Çiçekleri kucaklayan

Mutlu insanların

*

Kuzeyden güneye yürüdüm

Doğudan batısına kadar yolları kat ettim

O âlemin meydanlarında gönülleri ve dilleri kabul ettim

Onu varlığın üzerindeki en güzel varlık olarak buldum

Onda bir yarılmak yok

Prangalara bir gölge de yok

Kendisi için bir sınır yok

Duvarları ağaçlar ve çiçeklerdir

Nehir ve kokuların sesleri yükseliyor

Onun dağlarından melodiler yükseliyor

Onun ovalarında güven mesken tutuyor

Ekmek onda parasızdır

Sevgi de parasızdır

Şeref bütünüyle insanlara aittir

*

Fakat ben feryat ettiğimde

Ey güç sen görmedin

Ey güç sen görmedim
Uzaktan işittin
Gözlemleyen şairin ağlamasını
“başka bir âlemin rüyasını görmeyin
Ölen her bir kayserin ardından yeni bir kayser vardır
Rüyaların dediğinin aksini gördüm
Adımları ağırlaştıran geceler gördüm
Göz bebeklerinde seherliyor ve uyuyor
Kemiklerde kalanları da yiyor
Karanlık ve dehşetli geceden sonra
*
Keşke rüyalarımızda yaşayıp ölseydik
Etrafında suskunluk olduğu halde
Mahzun olan vakanın köprüsünü kat ediyoruz
Değersiz olan elemin yüzünü yıkıyoruz
Enkazı üzerine ağaçlar ve evler yapıyoruz (el-Mekâlih A.-A. , 1986, s. 97)

2. 2. 11. 1. Şiirin Analizi

Bu şiir, el-Mekâlih'in özgür ve eşit bir dünyanın hayalini kuran bir şair olarak, gerçeklikle hayaller arasındaki çelişkiyi derinlemesine irdelediği ve 1 Eylül 1968'de kaleme aldığı bir şiirdir. Şair, idealist bir toplum arayışı içindedir; ancak, hayal edilen bu toplum, gerçeğin katı yüzüne çarpar.

2. 2. 11. 2. Toplumsal ve Kültürel Bağlam

1968 yılında yazılan bu şiir, Yemen'in bağımsızlığını kazandığı dönem sonrası yazılmıştır ve dönemin idealleriyle halkın özgürlük arayışını yansıtır. Şair, yeni bir dünya hayalini kurarken toplumsal sınıfların sona erdiği, adaletin ve eşitliğin hâkim olduğu bir düzen arayışına girer. Ancak şiirin sonunda, bu ütopyanın karşısında süregelen iktidar değişimleri ve baskıların hayal kırıklığını yaşar. Dönemin siyasal

hareketlerine bir eleştiri ve halkın hayal kırıklığının yansıması olarak değerlendirilebilir.

2. 2. 11. 3. Semboller ve İmgeler

Şiirde "*Ay*", "*çiçek*", "*gölgeler*", "*dağlar*", ve "*nehir*" gibi sembollerle ideal bir dünya tasviri yapılır. Bu imgeler, özgürlüğü, barışı ve doğayla uyum içindeki bir hayatı temsil eder. "*Kayser*" (imparator) figürü, totaliter yönetimleri ve değişmeyen düzenleri simgelerken, "*gölge*" ve "*prangalar*" baskıcı rejimlerin varlığını temsil eder. "*Kemiklerde kalanları yiyen gece*" gibi imgeler ise özgürlük hayallerinin tüketilmesini simgeler.

2. 2. 11. 4. Şiirin Temaları

Şiirde iki ana tema öne çıkar: ideal dünya ve hayal kırıklığı. Şair, sınıfların ve sınırların olmadığı, insan onurunun ve özgürlüğünün en üst seviyede olduğu bir toplumun özlemini dile getirir. Fakat hayallerin gerçeğe dönüşmediğini ve her "*Kayser*" ölse de yerini yeni bir kayserin aldığını ifade eder. Hayal edilen özgürlük ve eşitlik toplumuna olan inanç, şiirin sonunda büyük bir hayal kırıklığıyla sonuçlanır.

2. 2. 11. 5. Şiirin Yorumu

el-Mekâlih, bu şiirle insan doğasında yer alan idealleri ve bu ideallerin gerçek dünyada nasıl başarısız olduğunu sorgular. Şair, "*Keşke rüyalarımızda yaşayıp ölseydik*" diyerek, gerçek dünyada hayallerinin karşılığını bulamamaktan duyduğu derin üzüntüyü ifade eder. Şiirin sonunda yer alan bu cümle, ütopyanın yalnızca hayallerde mümkün olduğu fikrini vurgular. el-Mekâlih, gerçekçi bir bakış açısıyla insanlık tarihi boyunca süregelen iktidar ve adaletsizlik sorununa dikkat çeker ve okuyucuda güçlü bir duygusal etki bırakır.

SONUÇ

Bu tez çalışmasında, ‘Abdü’l-‘Azîz el-Mekâlih’in hayatı, Arap edebiyatındaki yeri ve önemi ile şiirleri incelenmiştir. el-Mekâlih, Yemen’in kültürel ve edebi sahasında önemli bir figür olarak öne çıkmakta ve eserleriyle Arap edebiyatına önemli katkılarda bulunmaktadır.

el-Mekâlih, Yemen’deki yaşam ve edebiyatta yenilik ve çağdaşlık kaygısını derinlemesine ele almış, birçok geleneksel duruş aracılığıyla Yemen toplumunun ulusal birliğe olan ihtiyacını ifade etmiş ve Arap kültürel yaşamını eserlerine yansıtmıştır. Eleştirel çalışmaları yalnızca yorumla sınırlı kalmamış, aynı zamanda Yemen Şiir Hareketi’ni takip eden yaratıcı eserler ve Arap dünyasındaki şiirsel deneyimlerin temsili örneklerini de kapsayacak şekilde genişlemiştir.

Şair edebi kariyeri boyunca, Arap edebiyatının çeşitli alanlarında önemli katkılarda bulunmuş, birçok edebi dergi ve gazetede yazılar yazmış, çeşitli edebi etkinliklerde yer almıştır. Onun çalışmaları, sadece Yemen’de değil, tüm Arap dünyasında büyük ilgi görmüş ve takdir edilmiştir. el-Mekâlih, edebi faaliyetleri ve akademik kariyeri ile Yemen’in kültürel mirasına önemli katkılarda bulunmuş ve genç nesiller için ilham kaynağı olmuştur.

‘Abdü’l-‘Azîz el-Mekâlih’in şiirleri, geleneksel Arap şiirinin unsurlarını modern şiir teknikleriyle harmanlayarak derin anlamlar ve zengin imgeler sunmaktadır. Şiirlerinde sosyal ve politik temaları işleyerek, Yemen’in tarihsel ve kültürel zenginliklerini yansıtmakta ve okuyucusuna geniş bir perspektif sunmaktadır. Onun şiirlerinde, Yemen’in toplumsal ve politik meseleleri derinlemesine ele alınmakta, aynı zamanda kişisel ve evrensel temalar işlenmektedir.

Şair, Arap şiirindeki temalar ve modern şiirsel meselelerle ilgilenmiş, sanatsal ifade krizlerine çözüm arayışında olmuştur. Ancak yenilik ve çağdaş meselelere olan ilgisi yalnızca bir özgünlük arayışı ile sınırlı kalmamış, aynı zamanda Yemen’de yaratıcı yeteneklerin sürdürülebilirliğini sağlamayı hedeflemiştir. “Yemen’deki ana giriş kapısı” olarak nitelendirdiği bu alan, ülkenin şiirsel modernleşme sürecinin temelini oluşturmuş ve ülkenin gerçekliklerini güçlü bir şekilde yansıtmıştır. el-Mekâlih, değişimin yaratım sürecindeki etkilerini ortaya koymuş ve modern düşüncenin tanıklığını sadece takipçilerin değil, aynı zamanda modern düşünürlerin

de katılımıyla değerlendirmiştir. Şiirin teorik yönlerini ele alırken, aynı zamanda şiirsel yaratıcılığı bir uygulama olarak tanımlamaya odaklanmıştır.

el-Mekâlih'in bakış açısı, şiirin bireyin kendisiyle ve toplumla olan ilişkisini derinlemesine yansıtan bir diyalog aracı olduğunu ortaya koyar. Şiir, şairin kendi deneyimlerini ve toplumla olan bağını özgün bir şekilde ifade etmesini sağlar; böylece sadece bireysel bir yaratım süreci değil, aynı zamanda toplumsal bir bilinç ve dönüşüm aracı haline gelir.

Şair, şiiri devrimci bir özgürlük alanı olarak tanımlar; bireyin hayata, toplumun normlarına ve geleneksel kalıplara karşı bir başkaldırısı olarak görür. Bu bağlamda, yenilikçi şiir akımı, şairin hem bireysel yaratıcılığını ifade ettiği hem de toplumun katı yapılarını sorguladığı bir platform oluşturur.

'Abdü'l-'Azîz el-Mekâlih'in şiire yaptığı katkıyı Arap edebiyatında yenilikçi bir akımın öncüsü olarak değerlendirmektedir. Şair, geleneksel kalıpları yıkıp şiiri özgürlüğün sesi haline getirerek bireysel ve toplumsal dönüşüme öncülük eder. el-Mekâlih'in yaklaşımı, şiiri sadece sanatsal bir form olarak değil, aynı zamanda bireyin kendini ve dünyayı anlama sürecine katkı sağlayan bir araç olarak konumlandırır. Bu bağlamda el-Mekâlih'in şiir anlayışı, edebiyat dünyasında önemli bir yenilik getirmiş; Arap şiirini bireysel ve toplumsal bir ifade biçimi olarak daha derin bir anlam ve değerle buluşturmuştur.

Şairin şiire dair görüşleri, Arap edebiyatında özgünlük, yenilik ve devrimci bir bakış açısının simgesi olarak kabul edilebilir. Şairin, toplumun katı normlarına karşı durarak, bireysel özgürlüğü ve yaratıcılığı destekleyen bir alan yaratması, şiirin sınırlarını genişleterek ona derinlik katmıştır. Bu tez, el-Mekâlih'in katkıları ışığında, yenilikçi şiir akımının Arap edebiyatında nasıl şekillendiğini ve bireyin toplumsal ve bireysel bilincine nasıl etki ettiğini gözler önüne sermektedir. el-Mekâlih'in şiir anlayışı, Arap edebiyatında kalıcı bir etki bırakmış ve şiiri bireyin kendini ve toplumu anlama yolculuğunda önemli bir sanat formu olarak tanımlamıştır.

el-Mekâlih'in şiirlerinin tematik ve üslupbilim analizi yapılmış, onun edebi mirası ve Arap edebiyatına olan katkıları değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular, el-Mekâlih'in Arap edebiyatında özgün ve etkileyici bir yer edinmiş olduğunu göstermektedir. Onun şiirleri, Arap dünyasında sosyal ve politik değişimlere ışık tutmakta ve edebi anlamda derinlik sunmaktadır.

Şairin eserlerinin Arap edebiyatındaki yerini ve önemini daha iyi anlamış bulunuyoruz. Onun şiirlerinin, edebiyatseverler ve araştırmacılar için değerli bir kaynak olduğu, Arap edebiyatının modern dönemine önemli katkılarda bulunduğu bir kez daha görülmüştür. el-Mekâlih'in eserlerinin, gelecek nesiller için de önemli bir ilham kaynağı olacağı ve Arap edebiyatına olan katkılarının uzun yıllar devam edeceği öngörülmektedir.

KAYNAKÇA

- Adonis. (2012). *New York'a Mezar* (2. Baskı b.). (Ö. İnce, Çev.) İstanbul: Can Yayınları.
- Aledlah, B. (2022). *el-Turâsu'l-Yemenî el- Âlemî: Examining the Rich Cultural Heritage of Ymen and its Diaspora*. Berkeley, CA: Berkeley Interdisciplinary Migration Initiative.
- al-Jbarat, D. M. (2021). The Contemporary Yemen Unity (1990-2019) the Foregrounds and Aftermaths(Historical Perspective). *Global Journal of Human-Social Science: D*, 31-38.
- Andrews, W. G. (2023). *Şiirin Sesi, Toplumun Şarkısı*. İstanbul: İletişim.
- Aristoteles. (2020). *Poetika*. (A. Çokona, & Ö. Aygün, Çev.) İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Arşivi, B. O. (1996). *Yemen'in Sosyal ve Kültürel Yapısı Üzerine Belgeler*. İstanbul: Osmanlı Arşivleri Müdürlüğü.
- Ayhan, V. (2009, 9 9). *Görüş: ORSAM (Ortadoğu Araştırmaları Merkezi)*. ORSAM (Ortadoğu Araştırmaları Merkezi): <https://www.orsam.org.tr/tr/yemen-de-ic-savas-ortadogu-da-sii-sunni-gerginliginin-yayilmasi/> adresinden alındı
- Bedârî, S. M. (1990). *'Abdü'l- 'Azîz el-Makâlih ve Te'sîl en-Nakd el-Edebî el-Hadîs fî'l-Yemen*. Kahire: Mektebet en-Nahda el-Mısriyye.
- Demir, N. (2012). Ortadoğu'nun Jeopolitiği ve Yemen. *Araştırmaları Dergisi*, 23-45.
- Dresch, P. (2000). *A History of Modern Yemen*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Eagleton, T. (2015). *Şiir Nasıl Okunur?* İstanbul: Sanat ve Kuram.
- ed-Debîbî, M. M. (1982). *Sevrah 26 Sebtember fî el-Yemen*. Beyrut: Dâru İbn Haldûn.
- ed-Dûdhî, F. (2023, 9 6). *Şahsiyetün Tekâfiyye*. Nusûs min Hâricü'l-Luğa: <https://nousos.com/?p=1689> adresinden alındı
- editör: Muhammed Ebu Talib. (2000). *el-İctihâd*. (47-48).

- el-Akad, A. M. (1997). *el-Dîvân fî el-Edebi ve'l-Nakd*. Kahire: Dâru's-Ş'ab.
- el-Berreddûnî, A. (1998). *Fünûn el-Edebu eş-Ş'abî fî el-Yemen*. Beyrut: Dâru'l-Bârûdî.
- el-Beydânî, S. ' . (2006). *Kitab el-Mekâlih*. San'â': Merkez 'Abâdî li'd-Dirâsât ve'n-Neşr.
- el-Cend, T. (2023, 9 2). *Tekârîrû 'l-Yemen*. Sana'a Center:
<https://sanaacenter.org/ar/the-yemen-review/november-2022/19243>
adresinden alındı
- el-Haddâd, M. Y. (2008). *et-Târîhu'l- 'âm li'l-Yemen* (Cilt 3). San'a', Yemen: Mektebetu'l-İrşâd.
- el-Hasmani, M. Y. (2018). *Kadâyâ eş-Şi'r el-Cedîd fî Tecriba el-Mekâlih en-Nakdiyye*. Amman: Dâr Amcâd lil-Neşr ve et-Tevzî.
- el-Levzî, M. ' . (2007). *el-Vatan fî Şi'r el-Mekâlih, fî: Dirâsât fî el-A 'mâl eş-Şi 'riyye ve el-Nakdiyye li-el-Mekâlih*. San'a': İttiâd el-Udebâ' ve el-Kuttâb el-Yemeniyyîn.
- el-Mekâlih, A.-A. (1978). *Dîvânu Abdü'l-Azîz el-Mekâlih (Risâle ilâ Seyf bin Zî Yezen)*. Taiz: ed-Dârü'l-Hadîse.
- el-Mekâlih, A.-A. (1980). *Asvât min ez-Zemen el-Cedîd: Derâsât fî el-Edeb el- 'Arabî el-Mu 'âsır*. Beyrut: Dâr el- 'Avde.
- el-Mekâlih, A.-A. (1980). *ez-Zübeyrî Damîrû 'l-Yemen es-Sekâfî ve 'l-Vatanî*. Beyrut: Dâr el- 'Avde.
- el-Mekâlih, A.-A. (1983). *Sarsarât fî Sitâ' el-Edeb el- 'Arabî*. Beyrut: Dâr el- 'Avde.
- el-Mekâlih, A.-A. (1983). *Şu'arâ' min el-Yemen*. Beyrut: Dâru'l-Avde.
- el-Mekâlih, A.-A. (1984). *'Umalâka 'inda Matla ' el-Karn*. Beyrut: Dâr el-âdâb.
- el-Mekâlih, A.-A. (1986). *Dîvânu Abdü'l-Azîz el-Mekâlih*. Beyrut: Dâru'l-Avde.
- el-Mekâlih, A.-A. (1988). *Min el-Anîn ilâ es-Sevra*. Beyrut: Dâr el-Hadara.
- el-Mukremî, A.-M. (1991). *et-Târîhu'l-İctimâ'î li's-Sevreti'l-Yemeniyye*. Beyrut: Dâru'l-Fikr el-Mu'âsır.

- es-Sa'îdî, S. -'F. (2003). *Mu'cemü'l-Edebâ' mine'l-'Asri'l-Câhilî hattâ Seneti 2002* (Cilt 3). Beyrut, Lübnan: Dârü'l-Kütübî'l-'İlmiyye.
- es-Suveyet, M. m.-M. (1990). *Târihu'l-Yemen el-Mu'âsır 1917-1982*. (M. 'l. el-Bahr, Çev.) Kahire: Mektebetu Madbûlî.
- es-Süleymânî, A. Y. (1998). *el-Kinâ' el-Turâsî fî el-Şi'r el-Yemenî el-Mu'âsır*. Câmi'atü'l-Ğâhire. Kahire: Külliyyetü'l-Âdâb.
- ez-Zübeyri, M. A. (1995). *Yemen'de XIX.- XX. Asırlarda Arap Şiiri*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Kaya, B. (2020). Yemen'de Eğitimin Krizi. *İnsan Hakları ve Eğitim Dergisi*, 45-62.
- Kılınç, A. (2015). İslam Dünyasında Eğitim: Yemen Örneği. *İslam Araştırmaları Dergisi*, 56-70.
- Kılınç, T. (2022). Yemen'in Modern Tarihi. *Derin Tarih Aylık*, 94-99.
- Lambert, J. (2008). Les Enjeux Identitaires de l'Écriture de l'Histoire Dans le Yémen Contemporain. *Transcontinentales*, 57-71.
- Paşa, A. R. (2015). *Yemen ve San'a Tarihi*. İstanbul: İstanbul Fetih Cemiyeti.
- Sırma, İ. S. (2019). *Ano Yemen'dir*. İstanbul: Beyan Yayınları.
- Talib, İ. E. (2004). *San'a fî 'Uyûnu's-Şu'ârâ'*. San'a: İsdârât ve Zâra es-Sekâfa ve's-Siyâha.
- Tolan, M. B. (2023). *Ali Ahmed Bâkesîr Edebi Kişiliği ve Eserlerindeki İslami Duruşu*. İstanbul: Akdem Yayınları.
- Türkiye, U. (2020). *Yemen: Eğitim Krizi Raporu*. UNICEF Türkiye Yayınları.
- 'Uşfûr, C. (2002). *Kırâ'at en-Nakd el-Edebî*. Kahire: el-Hey'etü'l-Mısriyye el-'Âmme li'l-Kitâb.
- Yalar, M. (2003). *Modern Arap Şiiri*. Bursa: Arasta.

